

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของครูมัธยมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 พื้นฐานการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

- 1.1 ความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการวัดผลกับกระบวนการเรียนการสอน
- 1.3 วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 1.4 หลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 1.5 ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 1.6 กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 1.7 ประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 1.8 เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 1.9 ลักษณะของเครื่องมือวัดผลที่ดี

ตอนที่ 2 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

- 2.1 กรอบการวัดและประเมินผลการเรียน
- 2.2 หลักการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- 2.3 ภารกิจในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา
- 2.4 แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ตอนที่ 1 พื้นฐานการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากนั้นจึงทำการวัดและประเมินผลการสอนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ให้เข้าใจหลักการและกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน มีความหมายครอบคลุมกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกัน 2 ลักษณะ คือ “การวัดผล” และ “การประเมินผล” ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการวัดผล และการประเมินผล ไว้หลายท่านดังนี้

ความหมายของการวัดผล (Measurement)

Guilford (1954: 4) ได้นิยามว่า การวัดผลเป็นการจัดค่าตัวเลขให้แก่วัตถุหรือเหตุการณ์ โดยมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน

Ebel (1965: 3) ได้นิยามว่า การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดจำนวนให้กับสมาชิกของสิ่งของหรือบุคคล

Smit & Adams (1966: 20) ได้นิยามว่า การวัดผลเป็นการรวบรวมข้อมูล ข้อความ หรือข่าวสารอย่างมีระบบ

Gronlund & Linn (1990: 5) ได้นิยามว่า การวัดผลเป็นกระบวนการให้คำอธิบายที่เป็นตัวเลขตามระดับที่แตกต่างกันแก่คุณลักษณะของแต่ละบุคคล

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543: 15) ได้นิยามว่า การวัดผลเป็นกระบวนการเชิงปริมาณในการกำหนดค่าเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะของสิ่งที่วัดโดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า การวัดผลเป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือสัญลักษณ์ ที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการวัดอย่างมีกฎเกณฑ์ โดยมีเครื่องมือสำหรับวัด

ถ้าพิจารณาจากสิ่งที่วัดแล้ว การวัดผลจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การวัดสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น การวัดความสูง ความยาว ความเร็ว เป็นต้น การวัดแบบนี้สามารถแปลความหมายของสิ่งที่วัดได้โดยตรงด้วยการอ่านค่าตัวเลขที่ปรากฏบนเครื่องมือวัด
2. การวัดในสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น การวัดระดับสติปัญญา การวัดความถนัด การวัดเจตคติ การวัดความสนใจ เป็นต้น การวัดแบบนี้จำเป็นต้องนิยามสิ่งที่วัดเสียก่อนว่ามีลักษณะอย่างไร แล้วจึงสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมนั้น ๆ

ความหมายของการประเมินผล (Evaluation)

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Guilford (1954: 5) ได้นิยามว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินคุณค่าของการกระทำ

Good (1959: 307) ได้นิยามว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสิน

ความสำคัญของปรากฏการณ์อย่างหนึ่งกับปรากฏการณ์อีกอย่างหนึ่ง โดยใช้มาตรฐานที่กำหนดไว้

Green (1970: 15) ได้นิยามว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าข้อมูลที่ได้จากการวัดอย่างมีระบบ

Gronlund & Linn (1990: 5-6) ได้ให้นิยามว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินค่าของผลที่ได้ โดยพิจารณาจากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์ (2543: 15) ได้นิยามว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์เพื่อสรุปว่าสิ่งนั้นดี-เลวปานใด

จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการอย่างมีระบบโดยการนำข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาพิจารณาวิเคราะห์ แปลความหมาย เพื่อที่จะตัดสินหรือสรุปคุณภาพและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลว่า ผลที่ได้นั้น ดี-เลว, สูง-ต่ำ, มาก-น้อย กว่าเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ตั้งไว้อย่างไร การประเมินผลจะเน้นในเรื่องของคุณภาพมากกว่าปริมาณ ต้องใช้ข้อมูลหลายด้านมาผสมผสานกัน

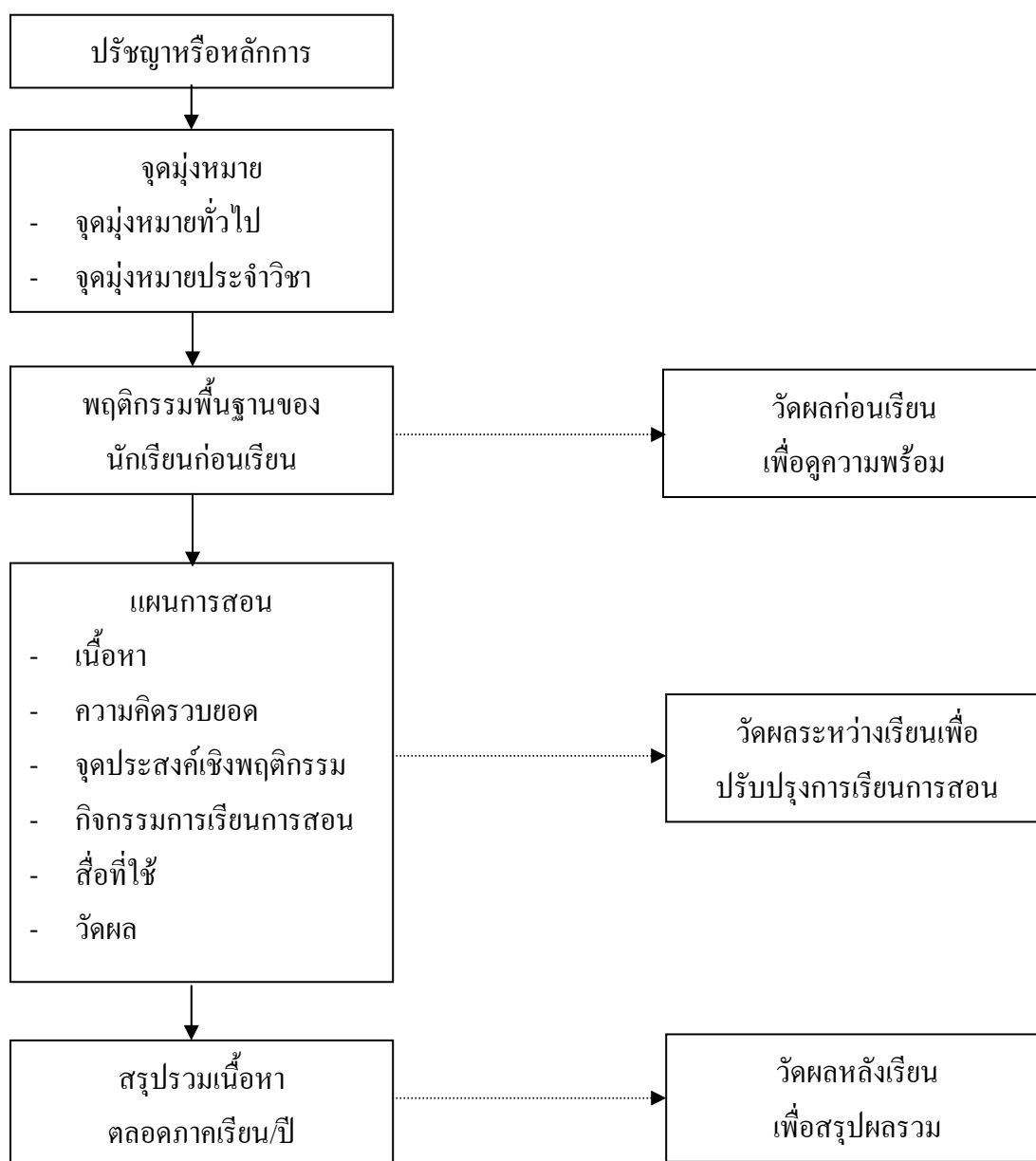
ความสัมพันธ์ระหว่างการวัดผลกับกระบวนการเรียนการสอน

การจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีระบบ ต้องเริ่มต้นจากปรัชญาหรือหลักการ โดยยึดเป็นหลักในการจัดการศึกษา จากนั้นจึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของแต่ละระดับ (ประถม มัธยม หรือ อุดมศึกษา) ซึ่งไม่เหมือนกัน ครูผู้มีหน้าที่ให้การศึกษากับนักเรียนในระดับนั้น ๆ จะต้องศึกษาให้ถี่ถ้วน และยึดแนวปฏิบัติ เพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จุดมุ่งหมายดังกล่าวจะระบุถึงลักษณะที่ต้องการอย่างกว้าง ๆ พิจารณาทำความเข้าใจ จึงต้องแยกเป็นจุดมุ่งหมายประจำกลุ่มวิชาหรือรายวิชา เพื่อให้ผู้สอนรายวิชานั้น ๆ ได้มองเห็นเป้าหมายของการสอนเด่นชัดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะบรรจุไว้ในหลักสูตร ของระดับนั้น ๆ

เมื่อถึงช่วงจะทำการสอน ครูต้องจัดทำโครงการสอน เป็นรายบท (ทำครั้งละ 1 บท) และตั้งชื่อเรื่องที่จะเตรียมการสอนแต่ละครั้งตามตารางสอน นอกจากนี้ยังต้องทำโครงการวัดผล ตามจุดประสงค์ประจำบทเรียนตั้งแต่ต้นภาคเรียน และเมื่อถึงระยะใกล้สอน ครูต้องจัดทำแผนการสอนให้ เป็นปัจจุบัน ซึ่งในการทำแผนการสอนที่ดี ต้องทำตามลำดับขั้น ดังนี้

1. เนื้อหา ต้องเขียนเป็นรายคาบหรือรายชั่วโมงตามตารางสอน โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องที่อยู่ในโครงการสอน และเขียนเฉพาะเนื้อหาสาระที่สำคัญ พอสังเขป
2. ความคิดรวบยอด (Concept) หรือสรุปหลักการสำคัญ ต้องเขียนให้ตรงกับเนื้อหาที่จะสอน ส่วนนี้ถือเป็นหัวใจของเรื่อง ครูต้องทำความเข้าใจเนื้อหาที่จะสอนจนเข้าใจอย่างถ่องแท้จึงจะสามารถเขียนความคิดรวบยอดได้อย่างมีคุณภาพ
3. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ต้องเขียนให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอด มิใช่เขียนตามอำเภอใจ หรือเขียนสอดคล้องเฉพาะเนื้อหาที่จะสอนเท่านั้น เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจะได้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่เป็นเพียงพื้นฐาน หรือเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ความจำเท่านั้น
4. กิจกรรมการเรียนการสอน ในขั้นนี้ควรเขียนตามลำดับขั้นตอนที่คาดว่าจะสอนจริง ๆ โดยยึดเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่ช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้
5. สื่อที่ใช้ ควรเลือกใช้หรือจัดทำให้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยยึดหลักที่ว่า สื่อดังกล่าวต้องช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้ง่าย
6. วัดผล โดยคำนึงถึงเนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม และช่วงที่ทำการวัด (วัดก่อนเรียน ระหว่างเรียน หรือหลังเรียน) ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบทุกระยะว่า การสอนของครูบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

ถ้าสรุปรูปแบบของกระบวนการเรียนการสอน จะได้ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบของกระบวนการเรียนการสอน

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนของครู มีขั้นตอนดังนี้

1. พิจารณา ปรัชญา หรือหลักการที่ระบุไว้ในหลักสูตร
2. วิเคราะห์ จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายประจำวิชา หรือกลุ่มวิชา ซึ่งครูต้อง

วิเคราะห์ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนเตรียมการสอน

3. วิเคราะห์พฤติกรรมพื้นฐานของนักเรียนก่อนเรียนว่ามีความรู้ความสามารถเพียงใด เพื่อเตรียมให้ต่อเนื่องกับความรู้ใหม่ ในขั้นนี้จะมีการวัดผลก่อนเรียน

4. ทำแผนการสอน โดยเริ่มจากการเตรียมเนื้อหาที่จะทำการสอน เขียนความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ และการวัดผลขณะทำการสอน และอาจจะวัดผลประจำบทเรียนหรือวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับบทเรียน ในขั้นนี้เป็น การวัดผลระหว่างเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

5. ทำการวัดผลปลายภาคเรียน หรือปลายภาค ซึ่งเป็นการวัดผลตามเนื้อหาที่ทำการเรียนการสอน รวมตลอดภาคเรียนหรือปี เรียกว่าวัดผลหลังเรียน เป็นการสรุปรวมเพื่อตัดสินผลการเรียน

จากภาพที่ 2 เมื่อพิจารณาเฉพาะบทบาทของการวัดผลการศึกษาตามรูปแบบนี้ จะเห็นว่าการวัดผลการศึกษา เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน 3 ตอน คือ

1. การวัดผลก่อนการเรียนการสอน การวัดผลในตอนนี้เป็นเพื่อประเมินผลว่านักเรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมพื้นฐานอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพื้นฐานของนักเรียน จุดประสงค์ของการวัดผลในขั้นนี้คือ

1.1 นักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่จะประสานต่อเนื่องกับสิ่งที่จะเรียนใหม่มากน้อยเพียงใด

1.2 วางแผนการสอนอย่างไรจึงจะเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของนักเรียน

1.3 จะเพิ่มเติมความรู้ และทักษะที่จำเป็นอะไรบ้าง สำหรับการเรียนต่อไปโดยอยู่ในรูปของการสอนเสริมความรู้ หรือการให้งานพิเศษ เป็นต้น

2. การวัดผลระหว่างเรียนหรือการวัดผลย่อย (Formative Measurement) ในขั้นนี้การวัดผลมีบทบาทสำคัญยิ่ง เพราะผลจากการประเมินแต่ละหน่วยย่อยผ่านไปแล้ว จะทำให้ครูทราบได้ว่าควรซ่อมเสริมนักเรียนคนใดในเรื่องใดบ้าง จุดประสงค์ในการวัดขั้นนี้คือ

2.1 มีใครบ้างที่ไม่ผ่านหน่วยการเรียนและบกพร่องอย่างไร

2.2 เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหน่วยนั้น ๆ ก่อนจะเรียนในหน่วยต่อไป ควรจัดการซ่อมเสริมอย่างไรให้กับผู้ที่ไม่ผ่าน

2.3 ควรจะสอนเพิ่มเติมความรู้ความคิดในแง่มุมใด

3. การวัดผลภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนหรือการวัดผลรวม (Summative Measurement) การวัดผลในขั้นนี้กระทำหลังจากการเรียนการสอนจบภาคเรียนเพื่อประเมินผลการเรียน

โดยสรุปรวมทั้งหมด จุดประสงค์ของการวัดผลในขั้นนี้คือ

- 3.1 นักเรียนมีความสำเร็จในการเรียนรู้ไปแล้ว โดยสรุปผลรวมเท่าไร
- 3.2 ผู้สอนจะตัดสินผลการเรียนอย่างไร
- 3.3 ผู้สอนจะปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนโดยส่วนรวมอย่างไร

นอกจากนี้ ทิวต์ธ มณีโชติ (2549) ได้กล่าวถึงการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียน ว่า คำ 3 คำนี้มีความเกี่ยวเนื่องกันแต่แตกต่างกันที่ระยะเวลาและจุดประสงค์ของการวัดและ ประเมิน ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลก่อนเรียน

การวัดและประเมินผลก่อนเรียนมีจุดประสงค์เพื่อทราบสภาพของผู้เรียน ณ เวลา ก่อนที่จะเรียน เช่น ความรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ก่อนเรียนอาจหมายถึง

1.1 ก่อนเข้าเรียน ซึ่งอาจจะตั้งแต่ก่อนเรียนระดับปฐมวัย หรือก่อนจะเริ่มเรียน หลักสูตรสถานศึกษานั้น เช่น สถานศึกษาที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ก่อนเรียนในที่นี้อาจจะ หมายถึงก่อนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น

1.2 ก่อนเรียนช่วงชั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับช่วงชั้น ให้มี การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเมื่อจบแต่ละช่วงชั้น ก่อนเรียนในที่นี้จึงหมายถึงก่อนจะเริ่มเรียน ช่วงชั้นใดช่วงชั้นใดช่วงชั้นหนึ่ง

1.3 ก่อนเรียนแต่ละชั้น ถึงแม้จะมีการกำหนดเป็นช่วงชั้นแต่ชั้นเรียน หรือการเรียนแต่ละปีก็ยังมี ความสำคัญ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา การเรียนแต่ละชั้น/ปี อาจจะหมายถึง การเรียน กับครูคนใดคนหนึ่ง (กรณีที่ครูคนเดียวสอนนักเรียนทั้งชั้นทุกวิชาหรือเกือบทุกวิชาโดยทั่วไปจะเป็นครู ประจำชั้น) หรือเรียนครูกลุ่มหนึ่ง (สอนแยกรายวิชา) การวัดและประเมินผลก่อนเรียนแต่ละชั้นจะเป็น ประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการวางแผนจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนตลอดทั้งปี

1.4 ก่อนเรียนแต่ละรายวิชา มีลักษณะเช่นเดียวกับก่อนเรียนแต่ละชั้น การวัดและ ประเมินผลก่อนเรียนแต่ละชั้นอาจจะวัดและประเมินในภาพรวมหลาย ๆ วิชา แต่การวัดและประเมินผล ประเภทนี้ แยกวัดและประเมินผลแต่ละรายวิชา โดยทั่วไปจะสอนโดยครูแต่ละคน สำหรับระดับ มัธยมศึกษา รายวิชาส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้เป็นรายภาคเรียน

1.5 ก่อนเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เป็นการจัดหมวดหมู่เนื้อหาใน สาระการเรียนรู้เดียวกัน โดยจัดเนื้อหาเรื่องเดียวกันหรือสัมพันธ์กันไว้ในหน่วยเดียวกัน การวัดและ ประเมินผลก่อนเรียนแต่ละหน่วย เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้พื้นฐานของผู้เรียนในเรื่องหรือหน่วยนั้น ซึ่ง

ทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยนั้นได้อย่างเหมาะสม

1.6 ก่อนเรียนแต่ละแผนจัดการเรียนรู้ คือ การวัดและประเมินผลก่อนเรียนแต่ละครั้ง ในหนึ่งหน่วยการเรียนรู้มักจะมีสาระที่จะเรียนรู้แยกย่อยสำหรับการสอนมากกว่า 1 ครั้งแต่ละครั้งจะมีแผนการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผู้เรียนก่อนเข้าเรียน แต่ละชั้น อาจจะดำเนินการโดยสถานศึกษาคณะครูหรือครูที่รับผิดชอบเรื่องดังกล่าว จุดประสงค์หลักเพื่อจัดตำแหน่งหรือแบ่งกลุ่มผู้เรียน วิธีการและเครื่องมือวัดไม่จำเป็นต้องใช้แบบทดสอบเพียงอย่างเดียว ควรใช้วิธีการและเครื่องมือวัดอย่างหลากหลาย เช่น การสังเกต การสอบถาม-สนทนา (ทั้งผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง) รวมทั้งการศึกษาจากข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน สิ่งที่ไม่ควรละเลยคือ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถพิเศษ และข้อจำกัดหรือจุดบกพร่องของผู้เรียน

ส่วนการวัดและประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนที่จะเรียนเรื่องต่าง ๆ นั้น โดยทั่วไปเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน จุดประสงค์เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถพื้นฐานในเรื่องที่จะเรียนระดับใด ซึ่งครูจะได้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิธีการและเครื่องมือวัดก็ควรมีความหลากหลายเช่นกัน โดยทั่วไปสาระของการวัดและประเมินก่อนเรียนประกอบด้วยดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 16-23)

1) การวัดและประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียน

การวัดและประเมินก่อนเรียนเป็นการตรวจสอบความรู้และทักษะพื้นฐาน และประเมินความพร้อมของผู้เรียนที่จะเรียนรู้เรื่องใหม่ การประเมินนี้จะทำให้ทราบระดับความรู้และทักษะพื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนที่ยังไม่พร้อมหรือมีระดับความรู้และทักษะพื้นฐานไม่เพียงพอที่จะเรียนรู้เรื่องใหม่ ครูผู้สอนจะต้องเตรียมความพร้อมให้เพียงพอ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังใช้ข้อมูลระดับความรู้และทักษะพื้นฐาน เป็นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวต่อไปได้เป็นอย่างดี การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียนก่อนเรียนมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1.1) วิเคราะห์ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานของเรื่องที่จะต้องเรียน

1.2) เลือกวิธีการและจัดทำเครื่องมือสำหรับประเมินความรู้และทักษะ

พื้นฐานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.3) ดำเนินการประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน

1.4) นำผลการประเมินไปดำเนินการปรับปรุงผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานอย่างเพียงพอก่อนดำเนินการสอน

1.5) จัดการเรียนการสอนในเรื่องที่จัดเตรียมไว้

2. การประเมินความรอบรู้ในเรื่องที่จะเรียน

เป็นการประเมินผู้เรียนในเรื่องที่จะทำการสอน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะในเรื่องที่จะเรียนนั้นมากน้อยเพียงไร เพื่อนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนแต่ละคนว่าเริ่มต้นเรียนเรื่องนั้น ๆ โดยมีความรู้เดิมอยู่เท่าไรจะได้นำไปเปรียบเทียบกับผลการเรียน ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามแผนการเรียนรู้แล้ว ว่าเกิดพัฒนาการหรือเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเพียงไร ซึ่งจะทำให้ทราบศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน และประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียน

2. การวัดและประเมินระหว่างเรียน

จุดประสงค์ของการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมของผู้เรียน โดยเทียบกับผลการวัดและประเมินก่อนเรียน การวัดและประเมินระหว่างเรียนจะทำให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน ในขณะเดียวกันยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย ข้อมูลจากการวัดและประเมินระหว่างเรียนจะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้เรียน ผู้สอน สถานศึกษา และผู้ปกครอง สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปพัฒนาผู้เรียนให้สามารถบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การวัดและประเมินผลระหว่างเรียนมีแนวทางดังนี้

- 1) การวางแผนการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน
- 2) เลือกวิธีการวัดและประเมินที่สอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมหลักที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ
- 3) กำหนดสัดส่วนการประเมินระหว่างเรียนกับประเมินหลังเรียน
- 4) จัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน
3. การวัดและประเมินผลหลังเรียน

การวัดและประเมินผลหลังเรียน คือ วัดและประเมินเมื่อจบหลักสูตร จบช่วงชั้น จบชั้นเรียน สิ้นสุดรายวิชา แต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจุดประสงค์ของการวัดและประเมินหลังเรียนเพื่อตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบกับจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือมาตรฐานการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลหลังเรียน โดยทั่วไปมีจุดประสงค์เพื่อตัดสินผล

การเรียนของผู้เรียน ในขณะเดียวกันทำให้ได้ข้อมูลบ่งบอกถึงพัฒนาการของผู้เรียน และสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู นอกจากนี้การวัดและประเมินผลหลังเรียนอาจจะเป็นข้อมูลก่อนการเรียนในระดับต่อไป จึงเป็นประโยชน์ทั้งผู้เรียน และครูผู้สอน สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์

จากความหมายและระยะเวลาของการวัดและประเมินผลหลังเรียนแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

1) การวัดและประเมินผลหลังเรียน จบหน่วยการเรียนรู้ หรือการประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบกับจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ เช่น

- 1.1) ปรับปรุงแก้ไข ซ่อมเสริมผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือมาตรฐานการเรียนรู้
- 1.2) ปรับปรุงแก้ไขวิธีเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 1.3) ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน

2) การวัดและประเมินผลหลังจบชั้นเรียนหรือจบการเรียนรายวิชา การวัดดังกล่าวเทียบได้กับการประเมินผลการเรียนปลายปี/ปลายภาคเรียน ซึ่งเป็นการประเมินในภาพรวมหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรอบ 1 ปีการศึกษาหรือ 1 ภาคเรียน เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยมีจุดประสงค์หลัก คือ

- 2.1) ตัดสินคุณภาพของผู้เรียนในการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคเรียน
- 2.2) เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงแก้ไข ซ่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชา
- 2.3) เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ได้มีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนไว้ดังนี้
สมนึก ภัททิยธนี (2546) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการวัดผลดังนี้

1. วัดผลเพื่อค้นและพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียน หมายถึง การวัดผลเพื่อดูว่านักเรียนบกพร่องหรือไม่เข้าใจในเรื่องใด อย่างไร แล้วครูพยายามอบรมนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้และมีความเจริญงอกงามตามศักยภาพของนักเรียน จุดมุ่งหมายการวัดผลการศึกษาข้อนี้ นับว่า เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด หรือกล่าวได้ว่าเป็น ปรัชญาของการวัดผลการศึกษา ดังนั้นผู้ที่ทำการวัดผลควรได้ตระหนักว่าทำการวัดผลนักเรียนเพื่อดูว่า นักเรียนคนใดยังไม่เข้าใจ และหาทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป
2. วัดผลเพื่อวินิจฉัย (Diagnosis) หมายถึง การวัดผลเพื่อค้นหาจุดบกพร่องของนักเรียนที่มีปัญหาว่า ยังไม่เกิดการเรียนรู้ตรงจุดใด เพื่อหาทางช่วยเหลือ จุดมุ่งหมายข้อนี้ ถือเป็นสิ่งสำคัญเช่นกันเพราะจะช่วยให้นักเรียนเจริญงอกงาม บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ จัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนสำคัญที่ครูจะนำไปใช้ในการจัดสอน ซ่อมเสริม ได้ถูกต้อง
3. วัดผลเพื่อจัดอันดับหรือจัดตำแหน่ง (Placement) หมายถึง การวัดผลเพื่อจัดอันดับความสามารถของนักเรียนในกลุ่มเดียวกันว่าใครเก่งกว่า ใครควรได้อันดับที่ 1, 2, 3 หรือสอบผ่าน-ไม่ผ่าน เป็นต้น
4. วัดผลเพื่อเปรียบเทียบหรือทราบพัฒนาการของนักเรียน (Assessment) หมายถึง การวัดผลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนเอง (ไม่ได้เปรียบเทียบกับนักเรียนคนอื่น) ว่าเจริญงอกงามขึ้นจากเดิมมากน้อยเพียงใด เช่น การทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttests) หรือการวัดในแต่ละภาคเรียนแล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน
5. วัดผลเพื่อพยากรณ์ (Prediction) หมายถึง การวัดเพื่อนำผลที่ได้ไปคาดคะเนหรือทำนายเหตุการณ์ในอนาคต เช่น เรื่องของการแนะแนว ว่านักเรียนคนใดควรเรียนสาขาใด อาชีพใดจึงจะเรียนได้สำเร็จ หรือนำผลการวัดมาพิจารณาว่านักเรียนคนใดควรจะได้รับคัดเลือกเข้าเรียนต่อ เป็นต้น แบบทดสอบวัดความถนัด (Aptitude Test) แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญา (Intelligence Test) หรือแบบทดสอบคัดเลือกเพื่อศึกษาต่อ มีลักษณะของการวัดผลเพื่อพยากรณ์
6. วัดผลเพื่อประเมิน (Evaluation) หมายถึง การวัดเพื่อนำผลที่ได้มาตัดสิน หรือสรุปคุณภาพของการจัดการศึกษาว่ามีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำ หลักสูตรเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร รวมทั้งนำไปวิเคราะห์ผลบางอย่าง เช่น เครื่องมือที่ใช้ในการวัดเหมาะสมหรือไม่ เป็นต้น

นอกจากนี้พิชิต ฤทธิจรูญ (2548) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการประเมินผลว่ามีหลายประการซึ่งครูอาจเลือกใช้ให้ตรงกับความต้องการดังนี้

1. เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน
2. เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน
3. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
4. เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง
5. เพื่อตัดสินผลการเรียน
6. เพื่อจัดตำแหน่งหรือจัดประเภท
7. เพื่อเปรียบเทียบระดับพัฒนาการ
8. เพื่อพยากรณ์หรือทำนาย
9. เพื่อประเมินค่า

กล่าวโดยสรุป วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่สำคัญคือ เป็นการศึกษาผู้เรียนแต่ละคนว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใด และสมควรที่จะพัฒนาสมรรถภาพในด้านใด ซึ่งจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

หลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดผลการศึกษามีประสิทธิภาพเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับหลักการวัดผลหรือวิธีการวัด เพื่อให้การวัดผลและประเมินผลการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ ควรยึดหลักในการปฏิบัติดังนี้

สมนึก ภัททิยธนี (2546) และพิชิต ฤทธิจรูญ (2548) กล่าวถึงหลักในการวัดผลไว้สอดคล้องกันดังนี้

1. วัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย

การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการตรวจสอบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้จัดให้กับผู้เรียนนั้น ผู้เรียนสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด ดังนั้นการวัดและประเมินผลแต่ละครั้งจึงต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการวัด หากการวัดแต่ละครั้งไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่จะวัด ผลของการวัดก็จะไม่มีความหมายและก่อให้เกิดความผิดพลาดในการนำผลการวัดไปใช้ ความผิดพลาดที่ทำให้การวัดได้ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายมีดังนี้

1.1 ไม่ศึกษาหรือนิยามคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน บางครั้งผู้วัดไม่เข้าใจสิ่งที่จะวัดแจ่มแจ้งเพียงพอ หรือเข้าใจสิ่งที่วัดผิด ทำให้วัดได้ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะวัด ข้อมูลที่ได้จากการวัดไม่สามารถแปลความหมายได้อย่างมั่นใจ ดังนั้นเพื่อให้การวัดตรงกับจุดมุ่งหมายที่จะวัดและเป็นรูปธรรม ผู้วัดควรนิยามหรือให้ความหมายคุณลักษณะที่จะวัดชัดเจนก่อน

1.2 ใช้เครื่องมือไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะวัด เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสอบถาม เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดมีลักษณะและคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการวัดคุณลักษณะที่ต่างกันออกไป หากเลือกใช้เครื่องมือไม่เหมาะสมกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด ข้อมูลจากผลการวัดย่อมมีความเชื่อถือได้น้อยอันจะก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินผลตามไปด้วย

1.3 วัดได้ไม่ครบถ้วน ในทางการศึกษาคุณลักษณะหนึ่ง ๆ อาจมีองค์ประกอบหลายอย่าง การวัดผลจำเป็นต้องวัดให้ครอบคลุมทุกส่วนของคุณลักษณะนั้น ๆ หากวัดเพียงบางส่วนหรือด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านแต่ไม่ครอบคลุม ย่อมทำให้ผลการวัดนั้นคลาดเคลื่อนและการประเมินก็คลาดเคลื่อนตามไปด้วย ดังนั้นเพื่อให้การวัดสมบูรณ์มากที่สุดควรใช้เครื่องมือหลาย ๆ ชนิดช่วยเพราะไม่มีเครื่องมือชนิดใดที่จะวัดผลได้ครบถ้วน

1.4 เลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะวัดไม่เหมาะสม การเลือกกลุ่มตัวอย่างในที่นี้หมายถึงกลุ่มตัวอย่างของเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัด หากเลือกไม่เหมาะสม เช่น เลือกเอารายละเอียดปลีกย่อยมากเกินไปแทนที่จะใช้สาระหลักขององค์ประกอบนั้น ๆ ผลการวัดที่ได้ย่อมไม่ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่จะวัดและการแปลความหมายของผลการประเมินย่อมขาดความเชื่อถือ

2. ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ แม้ว่าจะมีจุดประสงค์ในการวัดที่ชัดเจน เลือกเครื่องมือวัดได้สอดคล้องกับจุดประสงค์แล้วก็ตาม แต่หากเครื่องมือขาดคุณภาพ ผลการวัดก็ขาดคุณภาพไปด้วย

3. คำนึงถึงความยุติธรรม ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผล เป็นสิ่งที่ควรจะต้องคำนึงถึงทุกครั้งที่ทำกรวัดและประเมินผล กล่าวคือ ต้องไม่ลำเอียงหรืออคติ ตัดสินตามหลักวิชา เช่น การตรวจสอบข้อสอบโดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน จัดกระทำให้ผู้ถูกวัดอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ตัดสินผลการวัดโดยใช้เกณฑ์เดียวกัน เป็นต้น

4. การแปลผลให้ถูกต้อง การวัดและประเมินผลการศึกษาไม่มีเป้าหมายเพื่อนำผลไปใช้อธิบายหรือเปรียบเทียบกันของคุณลักษณะนั้น ๆ ดังนั้นการแปลผลที่ได้จะต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะลงข้อสรุปโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการแปลความหมายเป็นสำคัญ

5. ใช้ผลของการวัดและประเมินให้คุ้มค่า การวัดและประเมินผลแต่ละครั้งเป็นงานที่ต้องลงทุนทั้งในด้านพลังความคิด กำลังกาย และงบประมาณ เพื่อให้สามารถวัดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หากผลการวัดที่ครูทำนำมาเพียงตัดสินได้ตกให้ผู้เรียนเท่านั้นนับว่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า เพราะการวัดและประเมินผลสามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก เช่น ใช้ในการวินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียนของผู้เรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของผู้เรียน เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาการเรียนการสอนของครู เป็นข้อมูลสำหรับแนะแนวผู้เรียน และผู้ปกครอง เป็นต้น

จากหลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่กล่าวมา สถานศึกษาซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม โดยเฉพาะครูที่ทำการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ วัดและประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวัด และต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร คำนึงถึงตัวผู้เรียน เทคนิควิธีการ เครื่องมือที่ใช้วัดตลอดจนการแปลความหมายที่ได้จากการวัดก็ต้องแปลผลให้ถูกต้องจึงจะทำให้การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสามารถวัดความสามารถของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้งยังมีประโยชน์ในการตรวจสอบคุณภาพการสอนของครู จึงนับว่ามีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จากการศึกษาได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนดังนี้

Mehrens and Lehmann (1973: 10) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครู ช่วยให้ทราบพฤติกรรมของนักเรียน ปรับปรุงกระบวนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบการตัดสินใจของครู เป็นต้น
2. ประโยชน์ต่อนักเรียน ช่วยกระตุ้นเป็นข้อมูลย้อนกลับให้การเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพ
3. ประโยชน์ต่อการแนะแนวในด้านต่างๆ ให้แก่นักเรียนและครู
4. ประโยชน์ต่อการบริหารเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร เป็นต้น

สมนึก กัททิยธนี (2546) กล่าวว่า กระบวนการวัดผลการศึกษาต้องอาศัยงบประมาณ เวลา แรงกาย และพลังความคิดทั้งในส่วนของครูผู้สอน และนักเรียนในฐานะผู้ถูกวัด ประโยชน์ที่พึงได้รับจากการดำเนินงานจะคุ้มค่าเพียงใด เป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึง ประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีดังนี้

ประโยชน์ต่อนักเรียน

1. ช่วยให้นักเรียนได้ทราบว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ เค้น-ค้อยเพียงใด มีความสามารถอยู่ในระดับใด และหากมีข้อบกพร่องจะได้ปรับปรุงแก้ไข
2. ช่วยให้นักเรียนเห็นความสามารถและความถนัดของตนเอง ทำให้เข้าใจตนเอง

ยิ่งขึ้น

3. ช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนและเข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้น

ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

1. เป็นข้อมูลให้ครูได้เตรียมการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น
2. ช่วยให้ครูได้รู้จักนักเรียนในด้านต่าง ๆ ละเอียดยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้ครูสามารถรายงานผลการศึกษาให้นักเรียน ผู้ปกครอง อาจารย์ฝ่ายแนะแนว และสถาบันการศึกษาที่นักเรียนจะไปเรียนต่อทราบ

ประโยชน์ต่อฝ่ายแนะแนว

1. ฝ่ายแนะแนวจะนำผลการเรียนไปประกอบการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียน
2. ช่วยให้ฝ่ายแนะแนวแนะนำการเรียน หรือแนะแนวอาชีพได้ถูกต้อง
3. ช่วยให้ฝ่ายแนะแนว เสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนต่อผู้บริหาร

ประโยชน์ต่อฝ่ายบริหาร

1. ช่วยในการวางแผนการเรียนการสอน และการบริหาร โรงเรียนให้ถูกต้องยิ่งขึ้น เช่น การจัดครูเข้าชั้น การส่งเสริมการสอนเด็กเรียนช้า การจัดการสอนซ่อมเสริม เป็นต้น
2. ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ การเลื่อนชั้น การรับนักเรียนเข้าใหม่ การจัดชั้นเรียน และแนวทางการใช้หลักสูตร

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2548) กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินผลที่สำคัญ คือ มุ่งนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผลจากการประเมินจะคุ้มค่ามากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้เกี่ยวข้องจะนำไปใช้กับใคร ในกิจการใด และอย่างไรซึ่งในที่นี้จะพิจารณาประโยชน์ของการประเมินดังนี้

ประโยชน์ต่อผู้เรียน

1. ทำให้เกิดการพัฒนาดตนเองในแนวทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากผลการประเมินความสามารถของตนเอง
2. ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะรักษามาตรฐานไว้และช่วยให้ผลการเรียนดีขึ้นตามลำดับ
3. ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะการสอบแต่ละครั้งทำให้ผู้เรียนต้องอ่านหนังสือทบทวนเนื้อหา มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น
4. ทำให้ทราบจุดมุ่งหมายในการเรียนชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะก่อนสอบครูจะแจ้งจุดประสงค์ที่จะประเมินให้ทราบ

ประโยชน์ต่อครู

1. ทำให้ครูได้ทราบผลการเรียนของผู้เรียนว่าเก่ง-อ่อนเพียงใด เพื่อหาทางช่วยเหลือ
2. ทำให้ครูทราบผลการบรรลุจุดประสงค์การเรียนของผู้เรียนว่า มีผู้เรียนผ่านจุดประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนเพียงใด เทคนิควิธีสอนที่ครูใช้เหมาะสมเพียงใด อันจะนำไปสู่การปรับปรุงตนเองของครู
3. ผลการประเมินจะทำให้ครูใช้เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนยิ่งขึ้น
4. ช่วยให้ครูได้ตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบว่ามีความยากง่ายเพียงใด มีค่าอำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงเพียงใด

ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

1. ทำให้ทราบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น มาตรฐานความสามารถของผู้เรียน มาตรฐานความสามารถของครู เป็นต้น
2. ใช้เป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้ผู้ปกครองและประชาชนได้ทราบ
3. ใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา พัฒนา และดำเนินงานบริหารโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง

1. ทำให้ทราบความสามารถ หรือสมรรถภาพในการเรียนของบุตรหลาน
2. ช่วยทำให้ผู้ปกครองรู้จักและเข้าใจบุตรหลาน ได้ดียิ่งขึ้น

3. เป็นข้อมูลสำหรับผู้ปกครองในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงาน หรือการศึกษาต่อของบุตรหลาน

ประโยชน์ต่อการแนะแนว

1. ใช้เป็นข้อมูลในการให้คำปรึกษา แนะนำ ผู้เรียนทั้งในด้านการเลือกอาชีพ การศึกษาต่อและปัญหาส่วนตัว

2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับโรงเรียนใช้ในการประชาสัมพันธ์หรือแนะนำโรงเรียน

ประโยชน์ต่อการวิจัย

1. เครื่องมือในการวัดและประเมินผลสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยได้

2. ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยต่อไปได้

กล่าวโดยสรุปการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนมีประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลในทุก ๆ ฝ่าย กล่าวคือ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง รวมถึงพัฒนาการศึกษาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543: 238-240) ได้กล่าวถึงกระบวนการของการวัดและประเมินผลดังนี้

การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นทั้งวิทยาศาสตร์ (Science) และศิลปะ (Art) ฉะนั้นการวัดและประเมินผลจึงต้องจัดทำเป็นขั้นตอนมีกระบวนการที่แน่นอนเพื่อให้ผลที่ได้มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้สูง กระบวนการวัดผลการศึกษาสามารถแบ่งได้ 8 ขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์ ก่อนที่จะวัดและประเมินผลจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เสียก่อนว่าต้องการจะวัดอะไร วัดแค่ไหน และจะวัดเพื่ออะไร หรือจะวัดไปทำไม จะต้องกำหนดไว้ให้ชัดเจนแน่นอน การตั้งวัตถุประสงค์นี้ควรจะทำเป็น 2 ลักษณะคือ วัดทุกประสงค์ทั่วไป และวัดทุกประสงค์เฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะนั้นจะต้องเขียนในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดได้และแสดงได้ว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความเจริญงอกงามหรือพัฒนาขึ้นตามที่ต้องการ

2. เลือกสถานการณ์ ปัญหา และกิจกรรมที่จะใช้สอบ ขั้นตอนนี้เป็นทางเลือกเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่จะใช้ในการสอบว่ามีอะไรบ้าง โดยจะต้องพยายามเลือกให้ครอบคลุมเนื้อหา

ทั้งหมดที่ต้องการสอบหรือที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ไว้ก่อนสอบ และจะต้องเลือกกำหนดพฤติกรรมที่จะวัดว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งตามข้อเสนอของบลูม (Benjamin J. Bloom) พฤติกรรมที่ต้องการวัดมี 3 ประการ คือ ความรู้ (Cognitive Domain) ความรู้สึก (Affective Domain) และทักษะ (Psychomotor Domain)

3. ร่างและเขียนข้อสอบ จากสถานการณ์ ปัญหา และกิจกรรมที่เลือกไว้ในข้อ 3 ก็สร้างและเขียนเป็นตัวข้อสอบขึ้น ผู้เขียนข้อสอบจะต้องเลือกชนิดข้อสอบที่ต้องการว่าต้องการข้อสอบชนิดใด เพราะข้อสอบที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษานั้นมีหลายชนิด หลายแบบจะต้องพยายามเลือกชนิดที่ตีเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดให้มากที่สุด เช่น การวัดระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ อาจใช้ข้อสอบปรนัย ถ้าวัดความรู้ระดับการวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ อาจใช้ข้อสอบอัตนัย เป็นต้น

4. จัดดำเนินการสอบวัด เมื่อเขียนข้อสอบ และพิมพ์เรียบร้อยแล้ว ก็ถึงขั้นการสอบวัด คือนำข้อสอบนั้นไปวัด ซึ่งจะต้องมีการจัดเตรียมสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนได้ทำข้อสอบหรือแก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นได้อย่างเต็มความสามารถ ไม่ให้มีเสียงรบกวน รวมทั้งต้องกำหนดเวลาสอบให้พอเหมาะ จัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการแก้ปัญหาไว้อย่างพร้อมเพียง เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่

5. กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อสอบที่ใช้วัดทุกข้อเป็นการให้ผู้ตอบแสดง พฤติกรรมความสามารถออกมา ฉะนั้นจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ให้คะแนนไว้ให้ชัดเจน และมีความหมาย เช่น ถ้าเป็นข้อสอบปรนัย นิยมกำหนดว่า ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 นอกจากนั้นยังต้องกำหนดต่อไปอีกว่าคะแนนที่ได้แต่ละข้อเมื่อนำมารวมกันแล้วจะรายงานผลอย่างไร เป็นร้อยละ หรือเป็นระดับคะแนน เป็นต้น

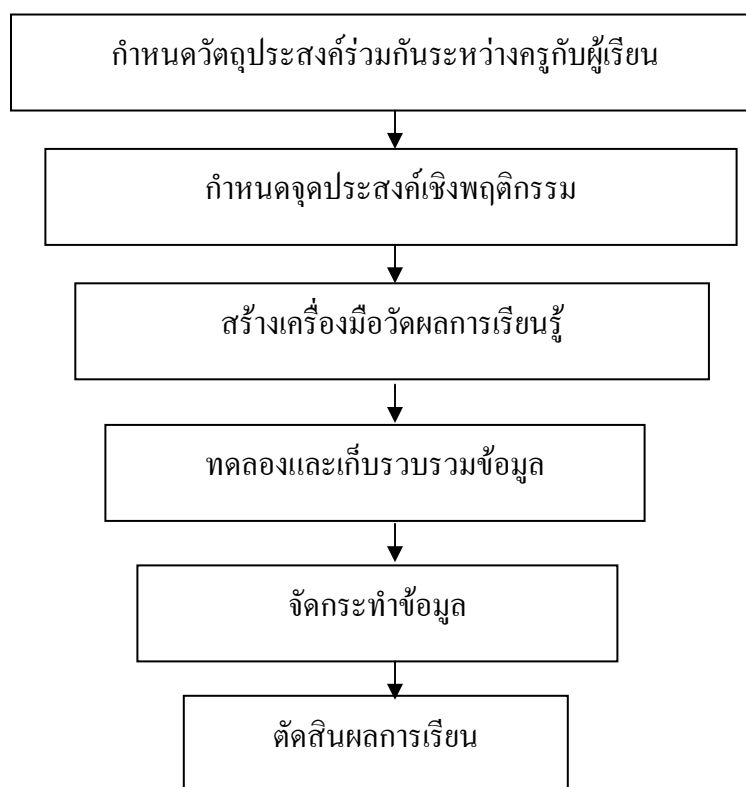
6. ตรวจสอบข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นการตรวจให้คะแนนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้และรายงานผล ส่วนข้อสอบก็นำไปวิเคราะห์หาคุณภาพของข้อสอบว่า ดี เลว อย่างไร ซึ่งอาจจะเริ่มต้นจากการหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก เป็นต้น

7. อภิปรายข้อสอบและผลการทดสอบ นำผลการสอบและผลการวิเคราะห์ข้อสอบไป อภิปรายร่วมกับนักเรียนที่สอบ เพื่อเป็นผลย้อนกลับให้นักเรียนได้ทราบว่าตนทำผิด ทำถูกอย่างไร ตรงไหน ทำไมจึงผิด จะได้พยายามทำความเข้าใจสิ่งที่ผิดเหล่านั้น ชักถามข้อสงสัย เพื่อให้ข้อสอบนั้นมีความหมายชัดเจน และเป็นปรนัยยิ่งขึ้น

8. ปรับปรุงข้อสอบ นำผลการวิเคราะห์ข้อสอบและผลการอภิปรายข้อสอบของนักเรียนไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อสอบที่มีคุณภาพไม่ดี หรือถ้ามีคุณภาพไม่ดีมาก ๆ อาจจะตัดทิ้งไป และเขียนเพิ่มเติมใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อสอบมีคุณภาพดี เหมาะสมยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

กระบวนการของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนทั้ง 8 ประการ มิใช่ว่าจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนเรียงตามลำดับนี้เสมอไป บางขั้นตอนอาจทำพร้อมกันไปได้ และกระบวนการทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นลูกโซ่หมุนเวียนเรื่อยไปไม่มีที่สิ้นสุด

พิชิต ฤทธิจรูญ (2548) กล่าวถึง กระบวนการประเมินผลการศึกษาว่ามีความเชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน ครู และผู้เรียน การประเมินผลมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กระบวนการประเมินผล

รายละเอียดของกระบวนการประเมินผลแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน ขั้นนี้เป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียนก่อนเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูจะนำเอาเอกสารที่เป็นสาระและกิจกรรมตลอดทั้งภาคเรียน ซึ่งเรียกว่าแนวการสอน (Course Syllabus) เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันพิจารณา และตกลงกันตั้งแต่ต้นภาคเรียนว่าจุดประสงค์ของวิชานี้เป็นอย่างไร กิจกรรมการเรียนการสอนต้องทำอะไรบ้าง เกณฑ์การตัดสินผลการเรียนมีวิธีอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพตลอดทั้งภาคเรียน และมีสิทธิ์ที่จะขอเพิ่ม หรือลด หรือปรับสาระและกิจกรรมที่ครูนำเสนอได้
2. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ขั้นนี้เป็นการแปลงจุดมุ่งหมายทั่วไปหรือจุดมุ่งหมายของรายวิชาเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละบทหรือหน่วยการเรียนเพื่อให้ครูมีความชัดเจนในพฤติกรรม และคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และเพื่อให้สามารถวัดได้ สังเกตได้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมประกอบด้วยเงื่อนไขที่แสดงพฤติกรรมและเกณฑ์ขั้นต่ำที่สามารถแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ
3. สร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ขั้นนี้ครูต้องรู้ว่าเครื่องมือวัดผลมีกี่ประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะ ข้อดีและข้อจำกัดอย่างไรเพื่อที่จะเลือกใช้ให้เหมาะกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่จะวัด เครื่องมือที่ใช้วัดผลการเรียนของผู้เรียนมีหลายประเภท เช่น แบบทดสอบ แบบวัดเจตคติ แบบสังเกต เป็นต้น
4. ทดสอบและเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อครูสร้างเครื่องมือเสร็จแล้วก็นำไปรวบรวมข้อมูลควรมีการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ หลังจากนั้นก็นำไปรวบรวมข้อมูล ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเรียน ระหว่างการเรียนการสอน และเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน
5. จัดกระทำข้อมูล ในขั้นนี้ครูจะต้องรู้ว่า จะจัดกระทำข้อมูลเพื่อจุดประสงค์ใด เพื่อบรรยายเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือต้องการบรรยายเป็นกลุ่ม หากต้องการบรรยายเป็นกลุ่มจะบรรยายเฉพาะกลุ่ม หรือจะสรุปอ้างอิงไปยังกลุ่มใหญ่โดยอาศัยกลุ่มที่ศึกษานี้เป็นกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่วัดมาได้นี้อยู่ในระดับมาตราใด บอกรูปแบบ ลำดับที่ หรือบอกช่วง นั่นคือครูต้องมีความรู้เรื่องเรื่องมาตราการวัดและมีความรู้เรื่องสถิติ ทั้งสถิติบรรยายและสถิติอ้างอิง
6. ตัดสินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนที่ปฏิบัติกันมากในปัจจุบันก็คือการตัดเกรดหรือการให้ระดับผลการเรียนซึ่งกระทำเมื่อประเมินภายหลังสิ้นสุด และอาจกระทำเฉพาะสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละตอนก็ได้ เช่น ให้เกรดในการสอบย่อยแต่ละครั้ง ให้เกรดผลงาน

การให้เกรดตอนท้ายของบทเรียน เป็นต้น ซึ่งครูจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักในการตัดเกรด และวิธีการตัดเกรดที่ดี

ประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ประเภทของการวัดผลการเรียนการสอนที่ใช้ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ (ภัทรา นิคมานนท์, 2537: 11)

1. การวัดผลแบบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Measurement)

การวัดผลแบบอิงกลุ่มเป็นการวัดเพื่อเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหรือผลงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นที่ทำงานหรือทำแบบทดสอบอย่างเดียวกัน จุดมุ่งหมายของการวัดผลนี้เพื่อต้องการจำแนกหรือจัดลำดับบุคคลในกลุ่มนั้น ๆ โดยยึดระดับผลสัมฤทธิ์ (Achievement) เป็นเครื่องมือในการจำแนก นั่นคือจำแนกตามระดับคะแนนสูงสุดจนถึงต่ำสุด เช่น การคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนต่อในสถานศึกษา เป็นต้น การวัดระบบนี้จะแปลงคะแนนออกมาในรูปของ Percentile Rank หรือคะแนนมาตรฐานอื่น ๆ แล้วจึงนำคะแนนเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกันเพื่อประเมินผลต่อไป

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการวัดผลแบบนี้ ต้องการกระจายบุคคลให้มีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นคุณภาพของข้อสอบแบบนี้จึงมีความสำคัญมาก ข้อสอบที่ใช้ควรมีเนื้อหาที่เป็นตัวอย่างของเนื้อหาทั้งหมด มีความยากง่ายพอเหมาะ ไม่ยากหรือง่ายเกินไป และมีค่าอำนาจจำแนกสูง การวัดผลแบบอิงกลุ่มนี้ต้องการข้อสอบที่มีคะแนนกระจายมาก ๆ เพื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้เข้าสอบได้ดี ความเที่ยงตรงทุกแบบของข้อสอบมีส่วนสำคัญยิ่ง

การประเมินผลแบบอิงกลุ่มนี้เป็นการประเมินตัวนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ การได้คะแนนสูงต่ำของนักเรียนถือว่าเป็นเพราะความแตกต่างของนักเรียนเอง และเป็นความสามารถของข้อสอบที่สามารถทำให้นักเรียนแตกต่างกันมาก

2. การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Measurement)

เป็นการวัดเพื่อต้องการทราบว่าบุคคลนั้น ๆ มีความสามารถถึงเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ การประเมินผลต้องนำคะแนนที่ได้จากผลงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่งไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น การวัดผลแบบอิงเกณฑ์จะใช้ได้ผลดีในสถานการณ์ที่ต้องการวัดสมรรถภาพเป็นรายบุคคล และเนื่องจากจุดมุ่งหมายของการวัดเพื่อชี้ว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตาม

จุดมุ่งหมายหรือไม่ จึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลผลจากคะแนนของผลงาน ถ้านักเรียนทำข้อสอบได้ถูกต้องถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ถือว่าได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายแล้ว การวัดผลแบบอิงเกณฑ์เหมาะสำหรับการเรียนการสอน การใช้การวัดผลแบบนี้ เน้นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ลำดับชั้นของการสอน การสอนรายบุคคล และแบบเรียนสำเร็จรูป การวัดผลแบบนี้ความยากง่ายของข้อสอบไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่ต้องเขียนข้อสอบตามเนื้อหาและจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้

ตาราง 1 ข้อแตกต่างระหว่างการวัดผลและประเมินผล แบบอิงเกณฑ์ และ แบบอิงกลุ่ม

หัวข้อ	อิงเกณฑ์	อิงกลุ่ม
หลักการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยึดการเรียนเพื่อความรู้ 2. ทุกคนเรียนรู้จนบรรลุเป้าหมายได้แต่อาจใช้เวลาต่างกัน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยึดความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องการเรียนรู้ 2. ทุกคนเรียนรู้ได้ไม่เท่ากันแตกต่างกันตามสภาพพื้นฐาน
จุดมุ่งหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน 2. มุ่งตอบคำถามว่า “เด็กทำอะไรได้บ้าง” 3. เปรียบเทียบความสามารถของเด็กกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อประเมินผลการเรียนการสอน 2. มุ่งตอบคำถามว่า “เด็กมีความรู้มากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับกลุ่ม” 3. เปรียบเทียบความสามารถกันเองภายในกลุ่ม
ความหมายของคะแนน	<ol style="list-style-type: none"> 1. แปลได้จากคะแนนดิบ 2. คะแนนแทนระดับความสามารถเมื่อเทียบกับเกณฑ์ 3. ตัดสินผลการสอบแบบผ่าน-ไม่ผ่าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แปลโดยใช้คะแนนมาตรฐาน 2. คะแนนแทนระดับความสามารถเมื่อเทียบกับกลุ่ม 3. ตัดสินผลการสอบแบบใช้ระดับคะแนน
คุณภาพของเครื่องมือ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและโครงสร้าง 2. ไม่เน้นความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 3. ไม่เน้นความยากง่ายและอำนาจจำแนกของข้อสอบ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นความเที่ยงตรงทุกประเภท 2. เน้นความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 3. เน้นความยากง่ายและอำนาจจำแนกของข้อสอบ

หัวข้อ	อิงเกณฑ์	อิงกลุ่ม
	4. วิเคราะห์ข้อสอบโดยใช้เกณฑ์ภายนอก คือ ความรอบรู้และไม่รอบรู้	4. วิเคราะห์ข้อสอบโดยใช้เกณฑ์ภายใน คือ ความเก่ง-อ่อนของนักเรียน
ข้อดี	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กแสดงออก 2. ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กทุกคน 3. ประเมินได้ทั้งผลการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการแข่งขันความสามารถ 2. ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการสอน 3. แปลความหมายได้ถูกต้องเพราะใช้คะแนนมาตรฐาน
ข้อเสีย	<ol style="list-style-type: none"> 1. การตั้งเกณฑ์ถ้าหากมักจะมีความเป็นอัตราย 2. ถ้าผู้สอนไม่ยึดแนวการปฏิบัติอย่างจริงจังผลที่ได้จะผิดพลาดมาก 3. การประเมินผลแบบผ่าน-ไม่ผ่านทำให้เด็กขาดความกระตือรือร้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแข่งขันทำให้เกิดการทุจริตและทำให้ขาดมนุษยสัมพันธ์ 2. ประเมินได้เฉพาะผลการเรียนของนักเรียน 3. ยึดการกระจายคะแนนแบบโค้งปกติไม่คำนึงว่าเป็นเด็กในกลุ่มเก่งหรืออ่อน

เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนสัมฤทธิ์ผลในสิ่งที่เรียนไปแล้วมากน้อยเพียงใด การวัดผลการศึกษาในปัจจุบันถ้าจะวัดให้ครอบคลุมสมรรถภาพทั้งหมดของผู้เรียนแล้วจะต้องวัดความสามารถให้ครบทั้ง 3 ด้านคือ

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)
2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)
3. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

การที่ครูจะวัดคุณภาพของนักเรียนให้ครบทั้ง 3 ด้านนั้น จำเป็นที่ครูจะต้องใช้เครื่องมือ

วัดหลาย ๆ ชนิดประกอบกัน เครื่องมือหรือวิธีการที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลมีหลายอย่าง และหลายวิธีแต่ละวิธีมีลักษณะ วิธีใช้ และคุณสมบัติต่างกัน ผู้นำไปใช้จะต้องทราบว่าเครื่องมือชนิดใดมีลักษณะอย่างไร ควรใช้ในโอกาสหรือสถานการณ์ใดจึงจะเหมาะสม

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้กล่าวถึงชนิดของเครื่องมือวัดผลการศึกษา ดังนี้
ภัทรา นิคมานนท์ (2532) ได้กล่าวไว้ว่า เครื่องมือวัดผลที่นิยมใช้กันมีดังนี้

1. แบบทดสอบ (Test)
2. การสังเกต (Observation)
3. แบบสำรวจรายการ (Check List)
4. การบันทึกย่อ (Anecdotal Record)
5. การจัดอันดับคุณภาพ (Rating)
6. การสัมภาษณ์ (Interviewing)
7. แบบสอบถาม (Questionnaire)
8. สังคมมิติ (Sociometry)
9. การให้ปฏิบัติจริง (Situation Test)
10. การศึกษารายกรณี (Case Study)
11. การให้จินตนาการ (Projective Technique)

แบบทดสอบ (Test)

แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดผลที่สำคัญยิ่งและใช้มากที่สุดในโรงเรียน แบบทดสอบที่ดีจะช่วยให้ครูทราบสภาพของนักเรียน และของครูเอง ว่าเป็นเช่นไร มีด้านใดดี หรือควรปรับปรุงอย่างไร

แบบทดสอบหมายถึง ชุดของคำถาม หรือกลุ่มของงานใดๆ ที่สร้างขึ้นแล้วนำไปเร้าให้ผู้สอบแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการออกมา โดยผู้สอนสามารถสังเกตและวัดได้

ประเภทของแบบทดสอบ

แบบทดสอบที่ใช้ในทางการศึกษามีแตกต่างกันหลายประเภท แล้วแต่ลักษณะที่ใช้ในการจำแนกดังนี้

1. จำแนกตามกระบวนการในการสร้าง จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher Made Tests) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะคราวเพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน มีใช้กันทั่วไปในโรงเรียน แบบทดสอบประเภทนี้สอบเสร็จก็ทิ้งไปเมื่อจะสอบใหม่ก็สร้างขึ้นใหม่ หรือเอาของเก่ามาเปลี่ยนแปลงปรับปรุง ไม่มีการวิเคราะห์ว่าข้อสอบนั้นดี-เลวประการใด ฉะนั้นแบบทดสอบประเภทนี้จึงยังไม่อาจรับรองคุณภาพได้

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Tests) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการ หรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น แบบทดสอบชนิดนี้เมื่อสร้างแล้วจะนำไปทดลองสอบ แล้วนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหลายครั้ง เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน สามารถนำไปใช้วัดได้กว้างขวางกว่าแบบแรก

แบบทดสอบมาตรฐานจะมีความเป็นมาตรฐานอยู่ 2 ประการคือ

1. มาตรฐานในการดำเนินการสอบ ไม่ว่าผู้ใดจะใช้แบบทดสอบมาตรฐานเมื่อใดก็ตามมาดำเนินการสอบจะปฏิบัติเหมือนกันทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นการเตรียมตัวก่อนการสอบ วิธีปฏิบัติขณะสอบและวิธีปฏิบัติเมื่อสอบเสร็จแล้ว ทั้งนี้เพื่อควบคุมตัวแปรที่จะมีผลกระทบต่อคะแนนของผู้สอบ ฉะนั้นข้อสอบมาตรฐานจึงจำเป็นต้องมีคู่มือดำเนินการสอบไว้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับผู้ใช้ข้อสอบ

2. มาตรฐานในการแปลความหมายของคะแนน ไม่ว่าข้อสอบนั้นจะใช้สอบที่ไหน เมื่อไรก็ตามก็ต้องแปลความหมายได้ตรงกันว่า ใครเก่ง อ่อน เพียงไร ทั้งนี้เพราะข้อสอบมาตรฐานมีเกณฑ์สำหรับเปรียบเทียบคะแนนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า เกณฑ์ปกติ (Norm)

แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง มีข้อดีตรงที่ครูวัดได้ตรงจุดมุ่งหมายเพราะผู้สอนเป็นผู้ออกข้อสอบเอง แต่แบบทดสอบมาตรฐานมีข้อดีตรงที่คุณภาพของแบบทดสอบเป็นที่เชื่อถือได้ สามารถนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบได้กว้างขวางกว่า

2. จำแนกตามจุดมุ่งหมายในการใช้ประโยชน์ จำแนกได้ 3 ประเภทดังนี้

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่ได้เรียนรู้มาว่ารับรู้ได้มากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปแล้วมักใช้วัดหลังจากทำกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว เพื่อประเมินการเรียนรู้การสอนว่าได้ผลเพียงไร

2.2 แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มา แบบทดสอบความถนัดนี้ส่วนมากใช้ในการทำนายสมรรถภาพทางสมองของบุคคลว่าสามารถเรียนได้เพียงไร แบบทดสอบประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

พยากรณ์อนาคตของเด็กโดยอาศัยข้อเท็จจริงทั้งในปัจจุบัน และประสบการณ์ในอดีตเป็นรากฐานการทำงาน

แบบทดสอบวัดความถนัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

2.2.1 แบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test) หมายถึงแบบทดสอบวัดความถนัดทางด้านวิชาการต่างๆ เช่น ความถนัดทางภาษา ด้านคณิตศาสตร์เหตุผล เป็นต้น แบบทดสอบประเภทนี้ ใช้วัดเพื่อทำนายว่าเด็กแต่ละคนจะสามารถเรียนต่อไปในสาขาใดจึงจะดี และจะเรียนได้มากน้อยเพียงใด

2.2.2 แบบทดสอบความถนัดเฉพาะอย่างหรือความถนัดพิเศษ (Specific Aptitude Test) หมายถึง แบบทดสอบวัดความถนัดเกี่ยวกับอาชีพหรือความสามารถพิเศษที่นอกเหนือจากความสามารถด้านวิชาการ เช่น ความถนัดเชิงกล ความถนัดทางดนตรี ศิลปะ กีฬา เป็นต้น ซึ่งความถนัดประเภทนี้มีความสัมพันธ์กับความถนัดทางการเรียนด้วย

2.3 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personal Social Test) มีหลายประเภทเช่น

2.3.1 แบบทดสอบวัดทัศนคติ (Attitude Test) ใช้วัดทัศนคติของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ สังคม ประเทศ ศาสนาและอื่น ๆ

2.3.2 แบบทดสอบวัดความสนใจ (Interest Test) ใช้วัดความสนใจในสิ่งต่าง ๆ เช่น ความสนใจในอาชีพ งานอดิเรกหรือในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2.3.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการปรับตัว (Adjustment Test) เช่น วัดสถานภาพทางอารมณ์ วัดความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

3. จำแนกตามรูปแบบคำถามและวิธีการตอบ จำแนกได้ 2 ประเภทดังนี้

3.1 แบบทดสอบอัตนัย (Subjective Test) แบบทดสอบประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้สอบได้ตอบยาว ๆ แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ผู้สอบมีความรู้ในเนื้อหาที่ถามน้อยเพียงใดก็ให้เขียนออกมาให้หมดภายในเวลาที่กำหนดให้ แบบทดสอบประเภทนี้เหมาะสำหรับวัดความสามารถหลาย ๆ ด้านในแต่ละข้อ เช่น วัดความสามารถในด้านความคิดเห็น การแสดงออกทางอารมณ์ ความสามารถในการใช้ภาษา เป็นต้น

3.2 แบบทดสอบปรนัย (Objective Test) เป็นแบบทดสอบที่มุ่งให้ผู้สอบตอบสั้น ๆ ในแต่ละข้อวัดความสามารถเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว ได้แก่ แบบทดสอบแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ก. แบบถูก-ผิด (True-False)
- ข. แบบเติมคำ (Completion)
- ค. แบบจับคู่ (Matching)
- ง. แบบเลือกตอบ (Multiple Choices)

4. จำแนกตามลักษณะการตอบ จำแนกได้ 3 ประเภทดังนี้

4.1 แบบทดสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test) ได้แก่ข้อสอบภาคปฏิบัติทั้งหลาย เช่น วิชาพลศึกษา ให้แสดงท่าประกอบเพลง วิชาคหกรรมศาสตร์ให้ทำอาหาร เป็นต้น การให้คะแนนจากการทดสอบประเภทนี้ครูจะต้องพิจารณาทั้งด้านคุณภาพของผลงาน ความถูกต้องของวิธีการปฏิบัติ รวมทั้งความคล่องแคล่วและปริมาณของผลงานด้วย นั่นคือ พิจารณาทั้งปริมาณ คุณภาพ และวิธีการ

4.2 แบบทดสอบเขียนตอบ (Paper-Pencil Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้การเขียนตอบทุกชนิด ได้แก่ แบบทดสอบปรนัย และอัตนัยที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในโรงเรียน รวมทั้งการเขียนรายงานซึ่งต้องใช้กระดาษ ดินสอ หรือปากกา เป็นเครื่องมือสำคัญในการสอบ

4.3 แบบทดสอบด้วยวาจา (Oral Test) เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอบใช้การโต้ตอบด้วยวาจาแทนที่จะเป็นการเขียนตอบ หรือปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น การสอบสัมภาษณ์ การสอบท่องจำ การท่องบทอาขยาน เป็นต้น

5. จำแนกตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ จำแนกได้ 2 ประเภทดังนี้

5.1 แบบทดสอบวัดความเร็ว (Speed Test) เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดทักษะความคล่องแคล่วในการคิด ความแม่นยำในความรู้เป็นสำคัญ แบบทดสอบประเภทนี้มีลักษณะค่อนข้างง่าย แต่มีจำนวนมากข้อ และให้เวลาทำน้อย ได้แก่ ข้อสอบวัดทักษะในการบวกเลข แบบทดสอบเขาวัวบางประเภท เป็นต้น

5.2 แบบทดสอบวัดความสามารถสูงสุด (Power Test) เป็นการสอบวัดความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งว่าผู้สอบมีอยู่มากน้อยเพียงใด โดยให้เวลานาน ๆ ให้ผู้สอบทำงานสุดความสามารถหรือจนกระทั่งทุกคนทำงานสำเร็จ เช่น การให้ค้นคว้าเขียนรายงาน การทำวิทยานิพนธ์

การสังเกต (Observation)

การสังเกตเป็นเครื่องมือวัดผลชนิดหนึ่งที่นิยมใช้กันมาก เครื่องมือชนิดนี้ครูหรือตัวบุคคลทำหน้าที่ในการวัดโดยใช้ประสาทสัมผัสเป็นเครื่องมือสื่อความหมาย

ในการเรียนการสอนสิ่งที่ครูจะสังเกตผู้เรียนคือ ผลงานและพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่เรียนว่ามีความสนใจในบทเรียนเพียงใด มีความขยันหมั่นเพียรหรือไม่ ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มมากน้อยแค่ไหน เป็นต้น

ผลงานของผู้เรียนที่จะสังเกตได้ เช่น สมุดแบบฝึกหัดของผู้เรียน สมุดรายงาน ตลอดจนงานฝีมือต่าง ๆ เช่น สมุดวาดเขียน เป็นต้น

การสังเกตมี 2 ระบบ ได้แก่

1. การสังเกตตัวอย่างพฤติกรรม ที่เป็นตัวแทนของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ซึ่งแต่ละคนย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกัน การสุ่มตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีต้องไม่กำหนดเวลาสังเกตที่ไม่แน่นอนตายตัวแต่เป็นการสังเกตโดยสุ่มเวลา (Time Sampling) สุ่มสถานที่ซึ่งจะให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้
2. การสังเกตระบบมาตรฐาน (Standard Observation System) การสังเกตระบบนี้ ผู้สังเกตจะกำหนดสถานการณ์ในการสังเกตให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทุกคนที่ถูกสังเกตจะถูกจัดให้อยู่ในสถานการณ์แบบเดียวกัน ซึ่งทำให้สามารถควบคุมสถานการณ์หรือตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่จะทำให้พฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตเปลี่ยนไป เป็นการทำให้พฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตเป็นระบบแบบแผนอย่างเดียวกัน สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้มากกว่าที่จะปล่อยให้ไปไปตามปกติ

การสังเกตจะได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมเหล่านั้นคือ

1. ความตั้งใจ (Attention) การสังเกตจะได้ผลดีถ้าผู้สังเกตมีความตั้งใจจริงและสนใจเฉพาะเรื่องที่กำลังสังเกต รวมทั้งพยายามตัดอคติหรือความลำเอียงต่าง ๆ ออกไป
2. ประสาทสัมผัส (Sensation) ได้แก่ ประสิทธิภาพและความเฉียบคมของประสาทสัมผัส การสังเกตควรสังเกตในสภาพที่ประสาทสัมผัสของผู้สังเกตดีพอ เช่น ไม่สังเกตในขณะที่ง่วงนอน เมา มีอารมณ์หงุดหงิดหรือโมโห ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถสังเกตข้อมูลได้ตรงกับสภาพแท้จริงของสิ่งที่กำลังสังเกตนั้น
3. การรับรู้ (Perception) การรับรู้ของผู้สังเกตจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถของผู้สังเกต ผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สังเกตย่อมจะรับรู้และสามารถทำความเข้าใจกับเรื่องที่สังเกตได้ดี

หลักการสังเกตที่ดี

1. สังเกตและให้ความสนใจเรื่องที่กำลังสังเกตเท่านั้น
2. สังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายไม่ใช่ดูไปเรื่อย ๆ
3. สังเกตอย่างพินิจพิจารณาห้จนเข้าใจรายละเอียด

4. มีการจดบันทึกสิ่งที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสังเกตไว้อย่างครบถ้วน
5. ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตต้องตรวจสอบจนมั่นใจ ซึ่งทำได้หลายอย่าง เช่น
หลายคนเห็นตรงกัน การสังเกตหลายครั้งได้ผลตรงกัน หรือใช้เครื่องมืออื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย

ข้อดีของการสังเกต

1. ได้ข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ คือได้มาจากแหล่งข้อมูลจริง ๆ
2. การสังเกตไม่ได้รับกวน หรือก่อความรำคาญให้กับผู้ถูกสังเกตมากนัก
3. ข้อมูลที่ได้มักจะเป็นข้อมูลที่แท้จริง
4. ผู้สังเกตสามารถบันทึกเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ ในขณะที่สังเกตได้ทันที

ท้วงติง

ข้อเสียของการสังเกต

1. ข้อมูลจากการสังเกตขึ้นอยู่กับความสามารถ และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้สังเกตอย่างมาก
2. การสังเกตไม่สามารถทำได้ทุกเรื่อง เรื่องที่จะสังเกตมักอยู่ในวงจำกัด บางทีไม่แน่นอนว่าสิ่งที่ต้องการสังเกตจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เรากำลังสังเกตหรือไม่
3. มีบ่อย ๆ ที่ผลการสังเกตได้ไม่ตรงกัน จนยากที่จะหาข้อสรุปที่แน่นอนได้
4. อาจมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น ซึ่งเหตุการณ์นั้นอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อการสังเกตได้ เช่น พฤติกรรมของเด็ก ถ้าเด็กได้รับการนิยามก่อนที่ผู้สังเกตจะเข้าไปทำการสังเกต เด็กอาจซึมหรือเจ็บปวดขณะที่สังเกตได้ ซึ่งจะทำให้ข้อมูลไม่ตรงกับสภาพที่แท้จริง
5. ผู้สังเกตไม่สามารถที่จะเข้าใจสิ่งที่สังเกตได้ทุกแง่มุม หรือข้อมูลนั้นไม่สามารถสังเกตเห็นได้เสมอไป โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมภายใน

แบบสำรวจรายการ (Check List)

แบบสำรวจรายการเป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสังเกตอย่างหนึ่ง แบบสำรวจนี้จะมีรายการของสิ่งที่ผู้สังเกตต้องการสังเกต โดยผู้สังเกตจะกาเครื่องหมายลงในรายการที่สังเกตเห็น แม้ว่าผู้สังเกตต้องการทราบว่าคุณลักษณะนั้นมีอยู่หรือไม่ก็ตาม การสร้างแบบสำรวจรายการต้องกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้จำเพาะเจาะจงลงไปให้ชัดเจนเพื่อผู้สังเกตจะได้สังเกตพฤติกรรมได้ถูกต้อง

การบันทึกย่อ (Anecdotal Record)

การบันทึกย่อ เป็นการบันทึกพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สังเกตได้ในการบันทึกผู้สังเกตจะบันทึกข้อความสั้น เกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้ตามความเป็นจริง การบันทึกควรกระทำทันทีทันใดหลังจากที่ได้สังเกตเหตุการณ์นั้น ๆ เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการบันทึกและรวบรวมข้อมูล

การบันทึกย่อ ผู้สังเกตจะบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ถูกสังเกตซึ่งเกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่ง หรือกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนมากจะบันทึกในสิ่งที่เด่น ๆ สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน

การจัดอันดับคุณภาพ (Rating)

การจัดอันดับคุณภาพเป็นการพิจารณาเรียงอันดับปริมาณหรือคุณภาพอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเปรียบเทียบกับบุคคล หรือสิ่งที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน หรือประเภทเดียวกัน

ในการเรียนการสอนนั้น ตามปกติจะเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียน เช่น ความสามารถในการวาดเขียน การเล่นเกม การพูด เป็นต้น

เครื่องมือที่ช่วยในการจัดอันดับคุณภาพที่นิยมมากที่สุดได้แก่ มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) มาตรฐานประมาณค่าที่รู้จักกันทั่วไปมี 3 แบบ ดังนี้

1) มาตรฐานประมาณค่าเป็นตัวเลข (Numerical Rating Scale) เป็นการให้ผู้ตอบจัดอันดับจากข้อความที่มีตัวเลขกำกับไว้ และกำหนดความหมายของตัวเลขไว้ เช่น

5 หมายถึง มากที่สุด

4 " มาก

3 " ปานกลาง

2 " น้อย

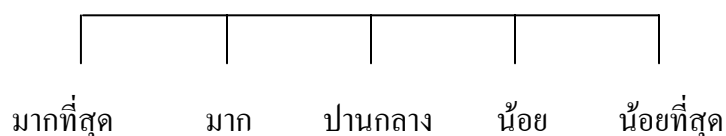
1 " น้อยที่สุด

ตัวอย่าง นักเรียนให้ความร่วมมือกับการแข่งขันกีฬาสมากน้อยเพียงใด ?

5 4 3 2 1

--	--	--	--	--

2) มาตรการส่วนประมาณค่าเป็นกราฟ (Graphic Rating Scale) เป็นการให้ผู้ตอบจัดอันดับตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้บนเส้นตรง โดยอ่านข้อความแล้วลงความเห็นบนจุดที่กำหนดไว้
ตัวอย่าง นักเรียนให้ความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนเพียงใด

3) มาตรการส่วนประมาณค่าจากความหมายทางภาษา (Semantic Differential Scale) เป็นการให้ผู้ตอบตัดสินใจจัดอันดับโดยตัดสินตามความหมายของคำ 2 คำ ที่มีความหมายตรงกันข้าม
ตัวอย่าง

	การบรรยายของวิทยากร							
น่าสนใจ	3	2	1	0	1	2	3	น่าเบื่อ
เหมาะสม	3	2	1	0	1	2	3	ไม่เหมาะสม

เนื่องจากแบบจัดอันดับคุณภาพคล้ายกับแบบสอบถามดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นจึงมีหลักการสร้างข้อดีและข้อเสียส่วนใหญ่คล้ายกัน

ประโยชน์ของแบบจัดอันดับคุณภาพ ที่สำคัญมีดังนี้

1. เป็นแบบวัดที่สามารถนำคุณลักษณะของนักเรียนมาเปรียบเทียบกันได้
2. เป็นแบบวัดที่ช่วยในการประเมินผลพฤติกรรมของผู้สังเกตได้
3. ทำให้การประเมินค่าสิ่งที่เป็นนามธรรมมีความถูกต้อง เหมาะสมมากขึ้น

การสัมภาษณ์ (Interview)

เครื่องมือนี้ใช้สำหรับวัดความคิดเห็นของบุคคล โดยการสนทนา ชักถาม โต้ตอบระหว่างบุคคล ลักษณะตัวต่อตัว การสัมภาษณ์ดีกว่าการสังเกต เพราะผู้สัมภาษณ์สามารถใช้ตา หู และปาก ในขณะที่สัมภาษณ์ได้ ผู้สัมภาษณ์ควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์โดยสร้างความเชื่อถือ รักษาอารมณ์ให้มั่นคง แสดงความสนใจและสัมภาษณ์ และบันทึกผลการสัมภาษณ์อย่างตรงไปตรงมา

หลักการสร้างแบบสัมภาษณ์

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ ให้แน่นอนและชัดเจนว่า จะถามเรื่องอะไร ที่
ข้อถามจากใคร
2. ศึกษาเรื่องที่จะสัมภาษณ์ให้ละเอียด เพื่อเตรียมสร้างคำถามให้ครอบคลุม
จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์
3. นำคำถามที่สร้างไปทดลองสัมภาษณ์ผู้ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้ที่将被สัมภาษณ์
เพื่อปรับปรุงคำถามให้เหมาะสม รัดกุม
4. วางรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ให้ง่ายและสะดวกในการจดบันทึก

ข้อดีของแบบสัมภาษณ์

1. ใช้ได้กับบุคคลทุกระดับ
2. ได้ข้อมูลด้านทัศนคติ ความสนใจ การควบคุมอารมณ์ ใหว่พริบ ปฏิภาณ ซึ่ง
นำมาใช้ในการแนะแนวการเรียน การเลือกอาชีพ
3. ข้อมูลนำมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพ อารมณ์ การปรับตัวเข้ากับสังคม
เศรษฐกิจ และทัศนคติ
4. ถ้าคำถามไม่ชัดเจน ผู้ถูกสัมภาษณ์มีโอกาสซักถามได้

ข้อเสียของแบบสัมภาษณ์

1. แบบสัมภาษณ์ที่ดีสร้างยาก
2. ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่มีอิสระที่จะตอบตามลำพังได้
3. ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความรู้ความสามารถในการสัมภาษณ์ และการแปลผลการ
สัมภาษณ์
4. ใช้เวลามาก

แบบสอบถาม (Questionnaires)

เป็นข้อคำถามต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริง และความคิดเห็นจาก
ผู้ตอบแบบสอบถามเปิดโอกาสให้ตอบอย่างอิสระ โดยผู้ตอบวินิจฉัยด้วยตนเอง การตอบมีหลายแบบ
คือ เลือกตอบ เติมคำสั้น ๆ หรือข้อความยาว ๆ ดังนี้

- 1) แบบปลายเปิด เป็นคำถามกว้าง ๆ ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
ตัวอย่าง นักเรียนมีวิธีช่วยพัฒนาสังคมได้อย่างไร ?

2) แบบปลายปิด เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบตามรายการที่กำหนดให้มีหลายชนิด
คือ

2.1) แบบให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก

ตัวอย่าง ท่านคิดว่า การฝึกอบรมการเป็นผู้นำครั้งนี้ได้ผลหรือไม่

ได้ผล ไม่ได้ผล

2.2) แบบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก

ตัวอย่าง ท่านคิดว่า ผู้มีอิทธิพลต่อท่านในการเลือกเรียนวิทยาลัยครู คือใคร

(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

บิดา มารดา
 บิดา-มารดา ผู้ปกครอง
 ครู-อาจารย์ เพื่อน

หลักการสร้างแบบสอบถาม

1. กำหนดขอบข่ายของสิ่งที่จะสอบถามเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ เช่น ต้องการวัดทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อวิทยาลัย แบ่งให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นเป็นด้านต่าง ๆ คือ สิ่งแวดล้อมในวิทยาลัย การสอนของอาจารย์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในวิทยาลัย การบริหาร และการบริการต่าง ๆ ในวิทยาลัย

2. กำหนดข้อความคำถามเพื่อถามรายละเอียดให้ครอบคลุมในแต่ละเรื่อง ผู้เขียนข้อความคำถามต้องศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด และพยายามเลือกเฉพาะคำถามที่จำเป็น

3. เรียงลำดับข้อความคำถามให้ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน และเรียงคำถามจากง่ายไปยาก

4. เขียนคำชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นความสำคัญของการตอบแบบสอบถาม อธิบายวิธีตอบให้ชัดเจน อาจมีตัวอย่างประกอบการตอบ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การวางรูปแบบของแบบสอบถามให้ตอบง่ายและน่าตอบ

5. ควรมีการทดลองใช้แบบสอบถามนั้นก่อนใช้จริง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม และความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม

ข้อดีของแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามธรรมดาส่งไม่ยากนัก
2. ใช้ง่าย สะดวก ผู้ตอบใช้เวลาตอบไม่มาก และไม่ต้องใช้ความคิดลึกซึ้งเหมือนแบบทดสอบ
3. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายได้ง่าย เพราะแบบสอบถามมีโครงสร้างแน่นอน

ข้อเสียของแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามที่ดี สร้างยาก
2. ใช้ได้เฉพาะผู้ที่อ่านหนังสือออก
3. ข้อมูลที่ได้ อาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือไม่ครอบคลุมข้อคำถาม เพราะปัญหาเกี่ยวกับภาษาที่ใช้และความร่วมมือของผู้ตอบ

สังคมนิติ (Sociometry)

เป็นเครื่องมือสำหรับพิจารณาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างนักเรียนในชั้นเดียวกัน ว่าใครจับกลุ่มกับใคร หรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีประโยชน์มากสำหรับใช้ประกอบการบริหารห้องเรียน จัดกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม จัดที่นั่งให้เหมาะสม ตั้งหัวหน้าห้อง ฯลฯ จากการทำแผนภาพสังคมนิติจะทราบว่า ใครเป็นผู้ที่เพื่อนชอบมากที่สุด หรือรองลงมา และผู้ที่ไม่มีใครชอบเลย ครูต้องศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเฉพาะคนนั้น เพื่อหาทางแก้ไขให้สถานภาพทางสังคมของเขาดีขึ้น ครูอาจศึกษาสาเหตุจากสิ่งต่อไปนี้ เช่น

1. นักเรียนเข้ากับเพื่อนที่โรงเรียนไม่ได้ เข้ากับเพื่อนที่บ้านได้หรือไม่
2. นักเรียนคนนั้นเป็นนักเรียนใหม่ในชั้นหรือไม่
3. นักเรียนคนนั้นมีอายุแตกต่างจากเพื่อนร่วมชั้นมากน้อยเพียงใด
4. นักเรียนเกิดความสะเทือนใจในการที่ถูกเพื่อนทอดทิ้งหรือไม่

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การปรับตัวทางสังคมของเด็กเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการศึกษา การปรับตัวของเด็กขึ้นอยู่กับความสามารถของเด็กในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เด็กพบจากการได้สัมผัสกับผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อม การที่ครูทราบว่าเด็กคนหนึ่งได้รับเลือกจากเพื่อนนั้น เท่ากับได้ทราบความต้องการทางสังคม ความสนใจและการตัดสินใจของเด็ก ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประโยชน์แก่ครูที่จะศึกษาปัญหาการปรับตัวของเด็กในชั้นเรียน และครูสามารถช่วยเด็กให้ปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้

ความสำคัญของเครื่องมือนี้ขึ้นอยู่กับคำตอบที่เที่ยงตรงและจริงใจของเด็ก และครูควรระลึกเสมอว่า แผนภาพสังคมนิติของเด็กกลุ่มหนึ่ง ๆ จะมีความแตกต่างกัน อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และสิ่งแวดล้อมทางสังคม

การให้ปฏิบัติจริง (Situation Test)

เครื่องมือการวัดผลประเภทนี้เป็นการหาข้อมูลโดยการให้ปฏิบัติจริง เป็นการวัดความสามารถขั้นการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานหลังจากได้มีการเรียนการสอนแล้ว

หลักการให้คะแนนควรพิจารณา 3 ด้านคือ

1. ปริมาณของการปฏิบัติ ใช้เวลามาก-น้อยเพียงไร ปริมาณงานเหมาะสมกับเวลาหรือไม่
2. คุณภาพ หมายถึง ความถูกต้อง ความเรียบร้อย คุณค่าของผลงานนั้น
3. วิธีปฏิบัติ ถูกต้องตามขั้นตอนหรือไม่ เลือกใช้เครื่องมือได้เหมาะสมกับหน้าที่ของเครื่องมือ นั้น ๆ หรือไม่

ตัวอย่าง การวัดทักษะในการเขียนหรือการคัดลายมือ การวัดด้านปริมาณได้แก่ การเขียนได้เร็ว สามารถเขียนได้เสร็จก่อนคนอื่น โดยได้ปริมาณเท่ากัน หรือเขียนได้ในปริมาณที่มากกว่าในเวลาเท่ากัน

ด้านคุณภาพ ได้แก่ ความสามารถในการเขียนตัวอักษรได้สวยงาม เว้นช่องไฟได้เหมาะสม เขียนถูกต้องตามอักขระวิธี เป็นต้น

ด้านวิธีปฏิบัติ ได้แก่ การวัดว่าเขียนพยัญชนะได้ถูกวิธีการหรือไม่ การจับปากกา เป็นต้น

การศึกษากรณี (Case Study)

หน้าที่ของครูอีกประการหนึ่ง คือ ต้องช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา หรือเด็กที่ไม่พัฒนาเหมือนคนอื่น โดยศึกษาถึงสาเหตุของปัญหานั้น ๆ การศึกษาเด็กรายบุคคล เป็นการศึกษาประวัติของเด็กอย่างละเอียด เช่น ฉลาด – ฟีนอง การเรียน อุปนิสัย สุขนิสัยในการกินการนอนและสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ซึ่งข้อมูลบางส่วนอาจได้จากกระเบียนสะสม การทดสอบวัดความสามารถทางสติปัญญา การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก นำข้อมูลที่ได้มาตีความหมายอย่างระมัดระวัง เพื่อดำเนินการแก้ไขและเมื่อทำการแก้ไขอย่างไรแล้ว ต้องคอยติดตามผลว่า ได้ผลดีขึ้นหรือไม่ ถ้าไม่ดีขึ้นอาจใช้วิธีการอื่นต่อไป เช่น ปรึกษาจิตแพทย์ ถ้ามีปัญหารุนแรงอาจมอบให้เป็นหน้าที่ของจิตแพทย์แก้ปัญหาต่อไป

การสร้างจินตนาการ (Projective Techniques)

เป็นวิธีการสำรวจทัศนคติ ความสนใจทางบุคลิกภาพ และแรงจูงใจของบุคคล ซึ่งเป็น การวัดทางจิตวิทยามีประโยชน์โดยตรงกับจิตแพทย์ และนักจิตวิทยาใช้ในการค้นหาสภาพทางจิตใจ ด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ เพื่อนำไปปรับปรุงและแก้ไข โดยเฉพาะบุคคลที่มีสภาพจิตใจทางสังคมที่ไม่ เหมาะสมให้ดีขึ้น วิธีการนี้มีหลักการพื้นฐานว่า “เมื่อบุคคลมีโอกาที่จะแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าอย่าง ใดอย่างหนึ่งอย่างเสรี บุคคลนั้นย่อมแสดงบุคลิกภาพของตนต่อปฏิกิริยานั้น ๆ ด้วย”

การสร้างจินตนาการมีจุดประสงค์ให้บุคคลนั้นแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระต่อ สถานการณ์และสิ่งเร้าที่จัดให้ รวมถึงการตอบคำถามอย่างสบายใจ เพราะไม่มีการให้คะแนนถูก หรือ ผิด โดยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับบุคลิกภาพของบุคคล ดังนี้

1. บุคคลจะแสดงบุคลิกภาพของตนออกมาได้ตรงกับสถานการณ์ อันเป็นสิ่งเร้านั้น เสมือนหนึ่งมีความหมายสำหรับตน โดยเฉพาะ
2. ปฏิกิริยาที่ผู้รับการทดสอบแสดงออก โดยไม่ต้องอาศัยความรู้ สถิติปัญญา แต่แสดง ให้เห็นถึงทัศนคติ ความรู้สึก และบุคลิกภาพของผู้ตอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างจินตนาการ ดังนี้

1. ภาพสิ่งเร้าทางตา ที่นิยมใช้ คือ
 - 1.1 Thematic Apperception Test (T A T) เป็นแบบทดสอบที่ประกอบด้วยภาพชุดที่ ไม่ชัดเจน ให้ผู้ตอบบรรยายเหตุการณ์จากภาพนั้น ๆ ออกมาเป็นเรื่องราวตามความคิดของตนเอง
 - 1.2 Rorschach Inkblot Test เป็นแบบทดสอบที่ประกอบด้วยภาพชุดจากหยดน้ำหมึก ให้ผู้ตอบบรรยายว่า ภาพนั้นเป็นภาพอะไร ส่วนไหน มีลักษณะคล้ายอะไร
 2. การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ เป็นแบบทดสอบที่กำหนด คำถามและคำที่เกี่ยวข้องกับ คำถาม ให้ผู้ตอบหาความสัมพันธ์ของคำเหล่านั้น เพื่อศึกษาความรู้สึก ทัศนคติ และอารมณ์ เช่น พ่อ นำ เกลียด งู หนัก โต๊ะ น่ารัก
 3. การแสดงออก เป็นวิธีการที่ให้ผู้ถูกทดสอบแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะ ต่าง ๆ เช่น การเล่น การแสดงละครอย่างไม่มีการเตรียมตัวล่วงหน้า การวาดภาพ การระบายสี วิธีนี้ ได้ผลดีโดยเฉพาะผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจ ซึ่งจะแสดงออกถึงความต้องการ ความสนใจอย่างเต็มที่
- เครื่องมือที่ใช้ในการวัดบุคลิกภาพเหล่านี้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่มีคู่มือการใช้และมาตรฐานใน การแปลความหมายพฤติกรรมแบบต่าง ๆ

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่าเครื่องมือวัดผลการศึกษา มีหลายประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะ วิธีใช้ และประโยชน์ต่างกัน ผู้ใช้เครื่องมือวัดผลแต่ละชนิดมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบลักษณะประโยชน์และข้อจำกัดต่าง ๆ ของเครื่องมือเหล่านั้นจึงจะสามารถใช้เครื่องมือวัดผลในการรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้บอกสภาพจริงของเด็กมากที่สุด

ลักษณะของเครื่องมือวัดและประเมินผลที่ดี

เครื่องมือวัดผลทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือที่ดีในการรวบรวมข้อมูล ย่อมทำให้ได้ข้อมูลที่ดีมีคุณภาพ เชื่อถือได้ ซึ่งจะนำไปสู่การประเมินผลที่ดีด้วย เครื่องมือวัดผลที่ดีมีลักษณะดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง แบบทดสอบที่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวัด
2. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง แบบทดสอบที่สามารถให้คะแนนได้คงที่ ไม่ว่าจะวัดกี่ครั้ง คือ เด็กเก่งได้คะแนนมาก เด็กอ่อนได้คะแนนน้อย เมื่อวัดซ้ำเด็กเก่งได้คะแนนมาก และเด็กอ่อนได้คะแนนน้อยเหมือนเดิม
3. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความเหมาะสมในการนำแบบทดสอบไปใช้ มีความสะดวกสบายในการปฏิบัติการสอบ ได้แก่ การดำเนินการสอบ เวลาที่ใช้ในการสอบ การตรวจให้คะแนน การแปลผลและการนำผลไปใช้
4. ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบ 3 ประการ คือ
 - 4.1 คำถามชัดเจน อ่านคำถามแล้วเข้าใจตรงกัน
 - 4.2 ตรวจให้คะแนนเป็นมาตรฐานเดียวกัน
 - 4.3 แปลความหมายของคะแนนเป็นอย่างเดียวกัน
5. ความยุติธรรม (Fair) หมายถึง แบบทดสอบที่ให้โอกาสแก่นักเรียนทุกคนถามในเรื่องที่เรียนไปแล้ว ไม่เปิดโอกาสให้เด็กเก่งใช้ไหวพริบเดาได้ถูก หรือเด็กอ่อนเก่งข้อสอบได้
6. คำถามช่วย (Exemplary) หมายถึง แบบทดสอบที่คำถามมีลักษณะท้าทายให้อยากคิดอยากทำ การใช้รูปภาพเป็นคำถาม ทำให้ข้อสอบน่าสนใจมากขึ้น
7. ถามจำเพาะเจาะจง (Specification) หมายถึง แบบทดสอบที่มีคำถามชัดเจน เฉพาะเรื่อง นักเรียนอ่านแล้วเข้าใจทันทีว่า ต้องการให้ตอบอย่างไร

8. ถามลึกซึ้ง (Searching) หมายถึง แบบทดสอบที่วัดพฤติกรรมที่สูงกว่าความจำ พยายามให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ฯลฯ

9. ระดับความยาก (Difficulty) หมายถึง แบบทดสอบที่ข้อสอบแต่ละข้อมีนักเรียนตอบถูกประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งหมด ข้อสอบที่ยากมากหรือง่ายมาก ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ เพราะเปรียบเทียบความแตกต่างของเด็กไม่ได้

10. อำนาจจำแนก (Discrimination) หมายถึง แบบทดสอบที่สามารถแยกนักเรียนเก่ง – อ่อน ออกจากกันได้ละเอียดถี่ถ้วน นั่นคือต้องการคำถามที่นักเรียนเก่งตอบถูก นักเรียนอ่อนตอบผิด

ตอนที่ 2 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรการศึกษาของประเทศ มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วยหลักสูตรแกนกลางของประเทศ ซึ่งเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียน และหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจัดทำขึ้นโดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางไปพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและพลโลก

1. กรอบการวัดและประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีกรอบการประเมินตามหลักสูตรแกนกลางและแนวดำเนินการในการวัดและประเมินผลการเรียนที่สถานศึกษาจะต้องพิจารณำไปกำหนดเป็นแนวปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานศึกษาของตนดังนี้

1. ข้อกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามกรอบของหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่สถานศึกษาจะนำไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับแต่ละสถานศึกษานั้น มีข้อกำหนดที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลดังนี้

1.1 ดำเนินการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนและพัฒนาการของผู้เรียนระหว่างเรียน เพื่อหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการและค่านิยมอันพึงประสงค์จากการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ หรือไม่ เพียงไร ซึ่งจะสะท้อนความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียน และประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของผู้สอน เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้เรียน ผู้สอน สถานศึกษาและผู้ปกครองนำไป

พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และใช้สำหรับตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

1.2 ดำเนินการประเมินผลระดับสถานศึกษา ได้แก่ การประเมินผลการเรียนและ พัฒนาการของผู้เรียนปลายปีหรือปลายภาค และเมื่อสิ้นสุดช่วงชั้นเพื่อนำผลไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงผู้เรียนให้มีคุณภาพตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งนำผลการประเมิน ไปใช้พิจารณาตัดสินผลการเรียนรายวิชา และตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น

1.3 ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ได้แก่ การประเมินคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในระดับชาติ ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการจะ กำหนดให้มีการประเมินในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความจำเป็นเป็นรายปีไป ข้อมูลจากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพ การศึกษาของชาติได้ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เข้ารับการประเมินผลระดับชาติ และกระตุ้น ให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการประเมินอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลคุณภาพทางการศึกษา ที่แท้จริงของผู้เรียน ของสถานศึกษา และของประเทศชาติ

1.4 การดำเนินการตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้น และจบหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานดังนี้

ก. ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านช่วงชั้นที่ 1 และให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านช่วงชั้นที่ 2

ข. ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จบการศึกษาภาคบังคับ

ค. ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน การตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้นหรือจบหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน ต้องตัดสินตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไปนี้

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (จบการศึกษาภาคบังคับ)

- 1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

- 3) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
 - 4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (จบการศึกษาชั้น

พื้นฐาน)

- 1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
5. ดำเนินการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน และเป็นเอกสารหลักฐานทางการศึกษา
6. ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งได้ศึกษามาจากต่างรูปแบบการศึกษาและหรือต่างสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นผลการเรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่ตนกำลังศึกษาอยู่

2. หลักการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและประเมินผลการเรียนให้ เป็นไปอย่างเหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของ

สถานศึกษา จะต้องมีการจัดการเป็นระบบและกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้

เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับนโยบาย การปฏิรูปการศึกษา กระบวนการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และถูกต้องตามหลักการวัดและ ประเมินผลการเรียน จึงกำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนไว้ดังนี้

1.1 สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

1.2 การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา ที่กำหนดในหลักสูตร

1.3 การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

1.4 การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการ ด้วยวิธีที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชาและระดับช่วงชั้นของผู้เรียน

1.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียน ได้

1.6 ให้มีการเทียบ โอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ

1.7 ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผล การเรียน รายงานผลการเรียน และเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

3. ภารกิจในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา

จากกรอบการวัดและประเมินผลการเรียนการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เมื่อนำไปประมวลกับแนวการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการจัดการเรียน การสอน มีภารกิจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนที่จะต้องดำเนินการมีดังนี้

1. การประเมินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้

เป็นการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ตาม หลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น ภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการมีดังนี้

- 1) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 2) กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการประเมินการผ่านผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายข้อ
- 3) กำหนดเกณฑ์การประเมินให้ระดับผลการเรียนสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
- 4) ประเมินผลการเรียนระหว่างเรียน
- 5) ประเมินตัดสินผลการเรียนสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
- 6) ประเมินสรุปผลการเรียนสาระการเรียนรู้ผ่านช่วงชั้น

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรสถานศึกษา

กำหนดภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ

- 1) กำหนดจุดประสงค์การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละกิจกรรม
 - 2) กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านกิจกรรมแต่ละกิจกรรม จำแนกเป็น เกณฑ์สำหรับตัดสินจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละประการ และเกณฑ์สำหรับตัดสินการเข้าร่วมกิจกรรม
 - 3) ประเมินผู้เรียนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม
 - 4) ประเมินตัดสินการผ่านกิจกรรม
 - 5) ประเมินสรุปผลการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น
- ## 3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างค่านิยมอันดีให้แก่ผู้เรียนตามจุดเน้นของหลักสูตรภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการมีดังนี้

- 1) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของสถานศึกษา
- 2) กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการ
- 3) กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
- 4) ดำเนินการประเมินการแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามแนวทางวิธีการที่สถานศึกษากำหนด
- 5) ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปีหรือรายภาค

6) ประเมินตัดสินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น

4. การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

เป็นการประเมินความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของผู้เรียนตามจุดเน้นของหลักสูตร ภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการมีดังนี้

- 1) กำหนดมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสำหรับหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น
- 2) กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินผลการประเมินมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนแต่ละประการ
- 3) กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน
- 4) ประเมินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนตาม แนวทางวิธีการที่สถานศึกษากำหนด
- 5) ประเมินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน รายปีหรือรายภาค
- 6) ประเมินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนผ่านช่วงชั้น

5. การประเมินตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้น จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือจบ

หลักสูตร เป็นการประเมินตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ให้เป็นผู้ผ่านช่วงชั้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หรือปีที่ 6) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)

6. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ

เป็นการจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่ศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติด้วยวิธีการ เครื่องมือประเมินมาตรฐานระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดในแต่ละปี

7. การเทียบโอนผลการเรียน

เป็นการประเมินผลการเรียน ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนที่ศึกษาจากสถานศึกษาอื่นหรือรูปแบบการศึกษาอื่น ให้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษา

8. การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา

เป็นการจัดทำเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลแสดงผลการดำเนินการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง และเป็นเอกสารหลักฐานแสดงวุฒิทางการศึกษาของผู้เรียน

9. การจัดการซ่อมเสริมผลการเรียน

เป็นการจัดแนวทางการปรับปรุง แก้ไข ผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในด้านต่างๆ ให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อความสำเร็จในการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

10. การกำกับติดตามและประเมินผลการประเมินผลการเรียน

เป็นการวางระบบและแผนงานการตรวจสอบการดำเนินการประเมินผลการเรียนของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ทันเหตุการณ์

11. การรายงานผลการประเมินผลการเรียน

เป็นการรายงานผลการดำเนินงานประเมินผลการเรียนระดับต่าง ๆ ให้ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้รับความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทุก ๆ ฝ่ายใช้เป็นข้อมูลร่วมกันในการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่วางไว้

12. การจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประเมินผลของสถานศึกษา

เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินการประเมินผลการเรียน และภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน ให้การประเมินผลการเรียนของสถานศึกษามีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกต้องยุติธรรม และมีผลการดำเนินงานที่น่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับทั้งด้านสังคมและกฎหมายจากทุกฝ่าย ซึ่งสถานศึกษาอาจจัดทำเป็นระเบียบของสถานศึกษาได้

4. แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ นำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนโดยตรงและนำผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนอีกด้วย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย

1. การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม

การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม สถานศึกษาควรดำเนินการประเมินผลในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การวัดและประเมินผลก่อนเรียน

การประเมินผลก่อนเรียน เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในแต่ละรายวิชา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องประเมินผลก่อนเรียน เพื่อหาสารสนเทศของผู้เรียนในเบื้องต้น สำหรับนำไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียน ตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จะไม่นำผลการประเมินนี้ไปใช้พิจารณาตัดสินผลการเรียน การประเมินผลก่อนเรียนประกอบด้วย การประเมินต่อไปนี้

1.1.1 การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียน

เป็นการตรวจสอบความรู้ ทักษะ และความพร้อมต่างๆ ของผู้เรียนที่เป็นพื้นฐานของเรื่องใหม่ ๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียน โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม เพื่อที่จะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความพร้อมและพื้นฐานจะเรียนทุกคนหรือไม่ แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุง ซ่อมเสริม หรือเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมและพื้นฐานเพียงพอทุกคน การประเมินพื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียนก่อนเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่ผู้สอนทุกคนจะต้องดำเนินการ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนทุกครั้ง จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียนก่อนเรียนมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานของเรื่องที่จะต้องเรียน
- 2) เลือกวิธีการและจัดทำเครื่องมือสำหรับประเมินความรู้ และทักษะ

พื้นฐานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

- 3) ดำเนินการประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน

4) นำผลการประเมินไปดำเนินการปรับปรุงผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานอย่างเพียงพอก่อนดำเนินการสอน

5) จัดการเรียนการสอนในเรื่องที่จัดเตรียมไว้

1.1.2 การประเมินความรอบรู้ในเรื่องที่จะเรียนก่อนเรียน

เป็นการประเมินผู้เรียนในเรื่องที่จะทำการสอน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในเรื่องที่จะเรียนนั้นมากน้อยเพียงไร เพื่อนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนแต่ละคนว่า เริ่มต้นเรียนเรื่องนั้น โดยมีความรู้เดิมอยู่เท่าไรจะได้นำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับผลการเรียนภายหลัง ซึ่งจะช่วยให้ทราบศักยภาพในการเรียนของผู้เรียน และประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียน

1.2 การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน

เป็นการตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียน ว่าบรรลุจุดประสงค์ตามแผนการจัดการเรียนรู้หรือไม่ เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสม

การประเมินผลระหว่างเรียนมีแนวทางในกาปฏิบัติดังนี้

1.2.1 การวางแผนการเรียนรู้และการประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการจัดทำแผนการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และแนวทางการประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1.2.2 เลือกวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมหลักที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ วิธีการประเมินที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ดังนี้

1) การวัดและประเมินผลโดยการสื่อสารส่วนบุคคล ได้แก่

1.1) การสอบถามระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียน

1.2) การพบปะสนทนากับผู้เรียน

1.3) การสอบปากเปล่า

1.4) การอ่านบันทึกของผู้เรียน

1.5) การตรวจแบบฝึกหัดหรือการบ้าน

2) การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessments) เป็นวิธีที่ผู้สอนกำหนดภาระงาน (Tasks) เป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม แล้วมอบหมายให้ผู้เรียนไปปฏิบัติ การประเมินผล โดยเกณฑ์ประมาณค่า (Rubrics)

3) การประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยผู้สอนจะเป็นผู้มอบหมายให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม กำหนดภาระงาน (Tasks) และวางแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนด้วย

ตนเองเปรียบเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง (Real Life) การประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ประมาณค่า (Rubric) เช่นเดียวกับการประเมินการปฏิบัติ

4) การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยส่งเสริมให้การประเมินตามสภาพจริงมีความสมบูรณ์สามารถสะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนมากขึ้น โดยการให้ผู้เรียนได้เก็บรวบรวมผลงานจากการปฏิบัติจริง ทั้งในชั้นเรียนหรือในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาจัดแสดงอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็น ความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ พัฒนาการ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

1.2.3 กำหนดสัดส่วนการประเมินระหว่างเรียนกับการประเมินผลปลายภาคเรียนหรือปลายปี การประเมินผลระหว่างเรียนมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อมุ่งนำสารสนเทศมาพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงการจัดการสอนของครู การประเมินผลระหว่างเรียนที่ถูกต้อง คือ ควรให้น้ำหนักความสำคัญของการประเมินระหว่างเรียนในสัดส่วนที่มากกว่าการประเมินปลายภาคเรียนหรือปลายปี

1.2.4 จัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน ผู้สอนต้องจัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมผู้เรียน ใช้เป็นหลักฐานในการสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้สอน ซึ่งแสดงถึงความโปร่งใส

ข้อมูลหลักฐานการประเมินระหว่างเรียนที่พึงแสดง ได้แก่

- 1) วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนตามวิธีการประเมิน เช่น บันทึกการสังเกต พฤติกรรม บันทึกคะแนนจากการประเมินชิ้นงาน การประเมินแฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

1.3. การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน

เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียน เมื่อผ่านการเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่ง หรือสิ้นสุดการเรียนปลายปี/ปลายภาคประกอบด้วย

1.3.1 การประเมินหลังเรียน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือไม่ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการประเมินก่อนเรียนว่าผู้เรียนเกิดการพัฒนามากน้อยเพียงใด

1.3.2 การประเมินผลการเรียนปลายปี/ปลายภาค เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนรายวิชาต่างๆ ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนในทุกช่วงชั้น ได้พัฒนาตนเองตามความถนัดและความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมินช่วงชั้น

ภารกิจของสถานศึกษา

1. กำหนดจุดประสงค์การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละกิจกรรม
2. กำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินการผ่านกิจกรรมของแต่ละกิจกรรม

ประกอบด้วยเกณฑ์การตัดสินกิจกรรมและเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม

3. ประเมินผู้เรียนระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม
4. ประเมินตัดสินการผ่านกิจกรรม
5. ประเมินผลสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น

ลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้นักเรียนค้นพบความสามารถและศักยภาพของตนเอง เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิต คุณลักษณะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่อาชีพ และการมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นกิจกรรมตามความสนใจ เช่น โครงการ ชุมนุมทางวิชาการ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ ลูกเสือ เนตรนารี และผู้บำเพ็ญประโยชน์

แนวทางในการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้ง 2 ลักษณะ ทุกภาคเรียน และทำการประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

1. การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม

- 1) ผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมเป็นผู้ประเมินตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม โดยประเมินจากพฤติกรรม การปฏิบัติด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง
- 2) ตรวจสอบเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ในกรณีที่กิจกรรมใดที่ต้องการปฏิบัติตลอดปี ให้แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ระยะ คือ การประเมินเมื่อสิ้นภาคเรียน กับ การประเมินเมื่อสิ้นปีการศึกษา แล้วนำผลการประเมินเมื่อสิ้นภาคเรียนและปลายปีมารวมกันแล้วตัดสินผลการผ่านกิจกรรม
- 4) การตัดสิน มี 2 เกณฑ์ คือ เกณฑ์การผ่านตามจุดประสงค์ที่สำคัญเป็นรายกิจกรรม และ เกณฑ์เวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนจะต้องผ่านการตัดสินทั้ง 2 เกณฑ์ หากไม่ผ่านต้องทำการซ่อมเสริมข้อบกพร่องแล้วจึงตัดสินตามเกณฑ์ ที่สถานศึกษากำหนด

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น

- 1) กำหนดผู้รับผิดชอบเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกคนตลอดช่วงชั้น
- 2) ผู้รับผิดชอบสรุปและประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 3) นำเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบ
- 4) เสนอผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินและอนุมัติผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น
- 5) แจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบ กรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อไปให้ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดจึงพิจารณาตัดสินผ่านช่วงชั้น

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ภารกิจของสถานศึกษา

1. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมของสถานศึกษา

2. กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการ
3. การกำหนดแนวทางและวิธีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
4. ดำเนินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวทางและวิธีการที่สถานศึกษากำหนด

5. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปีหรือรายภาค
6. ตัดสินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น

แนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้ปกครอง และชุมชน
2. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน
3. กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์มี 2 ลักษณะ
 - 1) พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียน มอบหมายให้ผู้สอนดำเนินการพัฒนา ประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนระหว่างการเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ
 - 2) พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ภายนอกห้องเรียน ให้นักลากรของสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาร่วมพัฒนา ประเมิน ปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน
4. ดำเนินการประเมินผู้เรียนรายภาค เมื่อสิ้นสุดการเรียนแต่ละภาค ให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประเมินผลตามแนวทางที่คณะกรรมการกำหนด
5. การประมวลผล การประเมินผลรายปีหรือรายภาค ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำการประเมินและรวบรวมข้อมูลด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งให้คณะกรรมการนำไปประมวลผลพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด เพื่อวินิจฉัยโดยแบ่งเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้
 - ดีเยี่ยม มีพฤติกรรมสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่สถานศึกษากำหนด
 - ดี มีพฤติกรรมตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่สถานศึกษากำหนด
 - ปรับปรุง มีพฤติกรรมบางประการที่ต้องปรับปรุง

6. การแจ้งผลและซ่อมเสริม คณะกรรมการแจ้งผลการตัดสินผลการประเมินให้ อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เรียนนำไปกรอกลงในเอกสารแสดงผลการพัฒนา แล้วแจ้งให้นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนทราบต่อไป พร้อมกับดำเนินการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ให้ผู้เรียนควบคุมและพัฒนาตนเอง โดยถือตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ดีขึ้น รวมทั้งมอบหมายให้ ปฏิบัติกิจกรรมคุณความดีชดเชย ตามแนวทางที่สถานศึกษากำหนดไว้

7. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้นให้พิจารณาจากแนว โນ้มการพัฒนาคุณลักษณะของแต่ละภาคเรียน แล้วนำมาสรุปในภาคเรียนสุดท้าย ผู้เรียนไม่ผ่านการ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประการใดประการหนึ่ง จะต้องได้รับการอบรมและปฏิบัติกิจกรรม คุณความดีชดเชยตามที่คณะกรรมการมอบหมายจนครบถ้วน จึงจะได้รับการอนุมัติผ่านช่วงชั้นได้

4. การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

ภารกิจของสถานศึกษา

1. กำหนดมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสำหรับผู้เรียนตาม หลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น
2. กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน แต่ละประการ
3. กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน
4. ประเมินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ตามแนวทางที่ สถานศึกษากำหนด
5. ประเมินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนรายปีหรือรายภาค
6. ตัดสินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

แนวทางการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

การประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็นการประเมินศักยภาพของ ผู้เรียนในการอ่านหนังสือ และ เอกสารต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว นำมาสรุปเป็นความรู้ ความ เข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาสาระที่อ่านได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถนำไปถ่ายทอดสื่อความคิด การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์จินตนาการทักษะด้วยการเขียนที่มีสำนวน ภาษาที่ถูกต้อง มีเหตุผล มี ขั้นตอนนำเสนอ สามารถสร้างความเข้าใจผู้อ่าน ได้อย่างชัดเจน

ขั้นตอนในการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

1) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์ และแนวทางการประเมิน

1.1) กำหนดมาตรฐานการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และเขียนพร้อมทั้งตัวชี้วัด
ความสามารถ

1.2) กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินที่เหมาะสม ดังนี้

(1) ความสามารถจริงของผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมทางการเรียน
ในรายวิชาต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน โดยการสังเกตของผู้สอน

(2) การมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษา ค้นคว้า แล้วเขียนเป็นรายงาน

(3) รวบรวมผลงานเชิงประจักษ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอ่าน การคิด
วิเคราะห์ และเขียน ที่นักเรียนนำเสนอในรูปแบบแฟ้มสะสมงาน

(4) ทดสอบโดยใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบหรือให้ผู้เรียนเขียน
เรียงความ

(5) ใช้วิธีอื่น ๆ ที่เห็นว่า เหมาะสม

1.3 เกณฑ์การตัดสินคุณภาพการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนตามความ
เหมาะสม

1.4 แนวทางการซ่อมเสริมปรับปรุงผู้เรียนที่ยังไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน
ขั้นต่ำของสถานศึกษา

2) ประกาศแนวทางและวิธีการประเมิน ให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบ
และชี้แจงให้เกิดความเข้าใจ

3) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และ
เขียน เพื่อดำเนินการจัดทำเครื่องมือประเมิน สรุป รวบรวมข้อมูล และตัดสินผลการประเมิน

4) การตัดสินการประเมิน ผู้ประเมินเป็นผู้ตัดสินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา
กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการตัดสิน

5. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ

เป็นการจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่ศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติด้วยวิธีการ เครื่องมือประเมินมาตรฐานระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดในแต่ละปี

เอกสารหลักฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเรียน มี 2 ประเภท คือ

1. เอกสารควบคุมและบังคับ ได้แก่ ระเบียบแสดงผลการเรียน (ปพ.1) หลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา (ปพ.2) และแบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา
2. เอกสารที่สถานศึกษาจัดทำ ได้แก่ เอกสารแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ปพ.4) เอกสารบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.5) เอกสารรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.6) ใบรับรองผลการศึกษา (ปพ.7) เอกสารระเบียบสะสม (ปพ.8) และสมุดบันทึกผลการเรียนรู้ (ปพ.9)

ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- ระเบียบแสดงผลการเรียน (ปพ.1) (Transcript) เป็นเอกสารที่ใช้บันทึกผลการเรียนของผู้เรียน เพื่อเป็นหลักฐานแสดงสถานภาพและความสำเร็จ รวมทั้งใช้เป็นหลักฐานสมัครเรียนต่อ/สมัครงาน
- ใบประกาศนียบัตร (ปพ.2) เป็นเอกสารแสดงวุฒิทางการศึกษารายบุคคลที่สถานศึกษาออกให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 9 ปีและผู้สำเร็จการศึกษาระดับพื้นฐาน
- แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา (ปพ.3) เป็นเอกสารรายงานชื่อผู้สำเร็จการศึกษาใช้ตรวจสอบยืนยันและรับรองซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดด้วย
- แบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ปพ.4) เป็นเอกสารที่ใช้รายงานพัฒนาการด้านคุณลักษณะเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และใช้เป็นหลักฐานประกอบการสมัครเข้าศึกษาต่อหรือสมัครงาน

- เอกสารบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.5) ใช้บันทึกเวลาเรียนรายวิชา และบันทึกข้อมูลผลการวัดและประเมินผลการเรียนเป็นรายบุคคล
- เอกสารรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.6) เป็นเอกสารบันทึกข้อมูลผู้เรียนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อสื่อสารผู้ปกครอง โดยบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนรายบุคคล และส่งให้ผู้ปกครองทราบอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง
- ใบรับรองผลการศึกษา (ปพ.7) เป็นเอกสารเฉพาะกิจรับรองสถานภาพผู้เรียนและสถานศึกษาออกให้ตามที่อยู่ผู้เรียนขอ มีช่วงระยะเวลารับรอง 60 วัน
- เอกสารระเบียบสะสม (ปพ.8) เป็นเอกสารบันทึกข้อมูล การพัฒนาการและผลงาน ทั้งที่สถานศึกษาและที่บ้านเป็นรายบุคคลใช้ร่วมกับ ปพ.6 ใช้ต่อเนื่องได้ 12 ปี
- สมุดบันทึกผลการเรียนรู้ (ปพ.9) เป็นสมุดบันทึกผลการเรียนรู้รายบุคคลเป็นช่วงชั้น ตามรหัสมาตรฐานช่วงชั้นและตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และใช้ข้อมูลในการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งผู้เรียนต้องเก็บไว้ควบคู่กับแบบ ปพ.1

การจัดทำเอกสารรายงานผลการเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง ทราบความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลการปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนของผู้เรียน เป็นข้อมูลการวางแผนการเรียนและการเลือกอาชีพ และใช้เป็นเอกสารหลักฐานการศึกษา

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

พฤติกรรมกรวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

คำว่า “พฤติกรรมกรวัดและประเมินผล” ประกอบด้วยคำหลักสามคำคือ “พฤติกรรม” “การวัดผล” และ “การประเมินผล” ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายดังนี้
 ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้ให้ความหมายของ “พฤติกรรม” ว่าเป็นการกระทำ ทั้งที่ทำได้โดยรู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัว ทั้งสังเกตเห็นได้ด้วยตนเองหรือผู้อื่น รวมทั้งการกระทำที่ไม่อาจสังเกตเห็นได้หรือใช้เครื่องมือช่วยในการสังเกต

พาสนา จุลรัตน์ (2548) ได้ให้ความหมายของ “พฤติกรรม” ว่าเป็นการกระทำทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว และไม่ว่าบุคคลอื่นสังเกตเห็นการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นหรือไม่ก็ถือเป็นพฤติกรรมทั้งสิ้น เช่น การวิ่ง การนอน การเขียนหนังสือ การเต้นของหัวใจ เป็นต้น

จากความหมายของพฤติกรรมที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมหมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมของมนุษย์ ที่แสดงออกมาทางกล้ามเนื้อ ความคิด ความรู้สึก ซึ่งการกระทำนั้นมีทั้งที่สามารถสังเกตได้และสังเกตไม่ได้

คำว่า “การวัดผล” และ “การประเมินผล” ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้หลายท่านดังที่ได้สรุปไว้ข้างต้นแล้วว่า การวัดผลเป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือสัญลักษณ์ ที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการวัดอย่างมีกฎเกณฑ์ โดยมีเครื่องมือสำหรับวัด ส่วนการประเมินผลเป็นกระบวนการในการนำข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาพิจารณาวิเคราะห์ แปลความหมาย เพื่อที่จะตัดสินหรือสรุปคุณภาพและคุณลักษณะต่างๆที่ได้จากการวัดว่า ผลที่ได้ นั้น ดี-เลว, สูง-ต่ำ มากน้อยเพียงใด

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมกรวัดและประเมินผล หมายถึง การกระทำหรือการแสดงผลออกของครูในการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลแล้วอาศัยข้อมูลนั้นเพื่อตรวจสอบความรู้ ความสามารถของนักเรียน

จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมกรวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของครูถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทราบว่าการสอนเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ จากแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการ

เรียนรู้ต่าง ๆ โดยนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และ พัฒนาการของผู้เรียนโดยตรงและนำผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนอีกด้วย (กรมวิชาการ, 2545: 16)

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ดังเช่น

อัญชลี มีไชโย (2534) ได้ทำการวิจัย เพื่อศึกษากระบวนการวัดและประเมินผลการ เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนที่ 3 จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนมีการดำเนินงาน 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน ก่อนเริ่มการเรียนการสอน ครูจะประเมินผล ก่อน เพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน ครูดำเนินการวัดผล รายจุดประสงค์เป็นระยะ ๆ โดยการใช้แบบทดสอบและการสอบปฏิบัติ การวัดผลระหว่างภาคนิยมใช้ แบบทดสอบแบบเลือกตอบที่ครูช่วยกันสร้างขึ้น การประเมินพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ครูใช้การสังเกต

2. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน มีการวัดผลปลายภาคเรียนโดยใช้ แบบทดสอบแบบเลือกตอบที่ครูสร้างขึ้น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนครูเคย ศึกษาบ้างแล้ว แต่ไม่มีประสบการณ์หรือความชำนาญอย่างละเอียดลึกซึ้ง ปัญหาและอุปสรรคด้าน การวัดและประเมินผล พบว่า ครูมีปริมาณงานที่รับผิดชอบมาก จึงมีความพร้อมค่อนข้างน้อยในด้าน การสอน การจัดสอนซ่อมเสริม การพัฒนาสื่อการสอนและเครื่องมือวัดผลการเรียนให้มีประสิทธิภาพ

เทียรชัย นาคกลัด (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจระเบียบการประเมินผล การเรียนของครูใน โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา, เขตการศึกษา 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูที่มีประสบการณ์กับไม่มีประสบการณ์ทางการวัดผลประเมินผล มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2. ครูที่มีลักษณะประสบการณ์ทางการวัดผลประเมินผลต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่มีประสบการณ์กับไม่มีประสบการณ์ทางการวัดผลประเมินผล มีวิธีการปฏิบัติ ตามระเบียบการประเมินผลการเรียน (เกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล) โดยภาพรวม แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ครูที่มีลักษณะประสบการณ์ทางการวัดผลและประเมินผลต่างกัน มีวิธีการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการเรียน (เกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล) โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล กับ วิธีการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการเรียน (เกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล) ของครู มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

6. ครูที่สอนในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา เขตการศึกษา 2 มีปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการเรียน (เกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล) โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และพบว่าครูมีปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาเวลาสำหรับสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผล โดยมีปัญหาการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้คุณภาพดี สามารถวัดได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด เป็นลำดับที่ 2 ส่วนปัญหาที่ครูมีปัญหาน้อยที่สุดคือ การให้ระดับผลการเรียน

7. ครูที่มีประสบการณ์กับไม่มีประสบการณ์ทางการวัดผลประเมินผล มีปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการเรียน (เกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล) โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

8. ครูที่มีลักษณะประสบการณ์ทางการวัดผลประเมินผลต่างกัน มีปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการเรียน (เกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล) โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

9. ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการเรียน (เกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินผล) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในปัญหาการตรวจสอบความรู้และทักษะเบื้องต้นของนักเรียน การสอนซ่อมเสริมก่อนเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนต่อไป ความรู้ความเข้าใจในการนำจุดประสงค์มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะประเมิน วิธีการในการประเมินผลด้านบุคลิกภาพ ความรู้และทักษะในการวางแผนการประเมินผลปลายภาคเรียน วิธีการประเมินผลปลายเรียน การกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านจุดประสงค์ เวลาสำหรับสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผล เวลาที่ใช้ในการตรวจสอบความรู้ทักษะเบื้องต้น เวลาที่ใช้ในการประเมินผลระหว่างการสอน เวลาที่ใช้ในการประเมินผลภายหลังการสอน และปริมาณเอกสารและตำราเพื่อให้ศึกษาด้านการประเมินผล และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในปัญหาเรื่องวิธีการในการวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียน วิธีการในการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียน และการให้ระดับผลการเรียน

นันทิตา อนันตพันธ์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการวัดและประเมินผล กระบวนการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาในจังหวัดสงขลาในด้านต่าง ๆ 4 ด้านคือ ด้านการใช้ สถิติเบื้องต้นในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านการจัดทำเอกสารและสร้างเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนการสอน ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และด้านการกำหนดเกณฑ์และการใช้ผลจากการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และเปรียบเทียบ พฤติกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของครูประถมที่แตกต่างกันด้าน ขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนและชั้นที่ปฏิบัติการสอน พบว่า พฤติกรรม การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า ด้านการจัดทำเอกสารและสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านการใช้ วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และด้านการกำหนดเกณฑ์และการใช้ผลจาก การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้สถิติเบื้องต้นในการวัดและ ประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมการวัดและ ประเมินผลการเรียนการสอนของครูประถมศึกษามีความแตกต่างกันตามตัวแปรขนาดโรงเรียน ซึ่งครูที่ สอนใน โรงเรียนขนาดใหญ่มีพฤติกรรมการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมมากกว่าครูที่สอนใน โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าพฤติกรรมการวัด และประเมินผลการเรียนการสอน โดยภาพรวมแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกันตามตัวแปรประสบการณ์ด้าน การวัดและประเมินผล และชั้นที่ปฏิบัติการสอน

นลิน ศรีสุวรรณท์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์สาเหตุของความ ต้องการจำเป็นด้านการวัดและประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ด้วยเทคนิควิธีแบบพอลท์ทรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการ สัมรวจความต้องการจำเป็นทั้ง 32 ประเด็นโดยจำแนกเป็นความต้องการจำเป็นระดับปานกลาง 10 ประเด็น ความต้องการระดับน้อย 21 ประเด็นและความต้องการระดับน้อยที่สุดจำนวน 1 ประเด็น พบว่าผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น 10 ประเด็นมีดังนี้ คือ ครูไม่ได้วางแผนการ ประเมินผลการเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินอย่างเต็มที่ ครูทำการวัดและประเมินผล การเรียนการสอน โดยไม่เน้นกระบวนการ ครูใช้เครื่องมือและวิธีการวัดที่ไม่หลากหลายไม่สอดคล้อง กับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ครูไม่ได้รับการอบรม/ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดและ ประเมินผลการเรียน โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียน ไม่เพียงพอ โรงเรียน/กลุ่มโรงเรียนไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ ครูไม่ได้สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร โรงเรียนได้รับ

การประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จากหน่วยงานต้นสังกัดน้อย ครูได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขจากหน่วยงานต้นสังกัดน้อย และผู้ปกครองนักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนน้อย

ศิริรญา ไทรงาม (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติงานการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมาก และพบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

ณรงค์ แจ่มใจ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการวัดและประเมินผลการเรียน ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของอาจารย์ผู้สอน สายอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียน จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน ตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่าสภาพการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเป็นดังนี้ คือ การวัดและประเมินผลการเรียนภาคทฤษฎี อาจารย์ผู้สอนใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบมากที่สุด การวัดผลภาคปฏิบัติ อาจารย์ผู้สอนใช้ชิ้นงานเป็นเครื่องมือในการวัดผลภาคปฏิบัติ มีจุดเน้นด้านคุณภาพของงาน การวัดเจตคติ มีการวัดด้านเจตคติโดยใช้แบบวัดความรับผิดชอบเป็นเครื่องมือวัดมากที่สุด การประเมินผลการเรียน ผู้สอนมีการวัดความรู้ความสามารถของนักเรียนในระดับความเข้าใจและจะทำการประเมินเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน การสร้างและพัฒนาข้อสอบ กรณีที่มีผู้สอนคนเดียวสร้างข้อสอบ โดยการปรับปรุงจากข้อสอบเก่า กรณีมีผู้สอนหลายคนจะสร้างข้อสอบใหม่โดยใช้วิธีการออกข้อสอบร่วมกัน การตัดเกรดจะใช้แบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่มร่วมกันมากที่สุด การตัดเกรดแบบอิงกลุ่มจะดูคะแนนดิบแล้วพิจารณาว่าจะได้เกรดอะไร ร้อยละเท่าไร ส่วนการตัดเกรดแบบอิงเกณฑ์จะตั้งเกณฑ์ไว้ก่อนสอบแต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ได้

ตุ้ จงรักษ์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการวัดและประเมินผล การเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษา: ศึกษากรณี โรงเรียนปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่รู้และเข้าใจหลักการ วิธีการประเมินผล

การเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน การสอนซ่อมเสริม
 นักเรียน การสร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบและจัดทำเอกสารประเมินผลค่อนข้างดี แต่ไม่เข้าใจวิธี
 เลือกรูปแบบ และสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะของนักเรียนด้านทักษะพิสัยและจิตพิสัย ครูส่วนใหญ่
 มีพฤติกรรมการสอนแบบบรรยายใช้สื่อประกอบการสอนเป็นบางครั้ง นักเรียนมีส่วนร่วมในจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนน้อย กล่าวคือ นักเรียนไม่ได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนด
 จุดประสงค์การเรียน เลือกรูปแบบเรียนและการประเมินผลการเรียน กระบวนการวัดและประเมินผลการ
 เรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติไม่สอดคล้องกับหลักการประเมินผลการเรียน
 กล่าวคือ ครูไม่ได้ตรวจสอบความรู้และทักษะพื้นฐานของนักเรียนก่อนสอนเนื้อหาหรือบทเรียนใหม่
 การประเมินผลระหว่างเรียน ครูวัดผลการเรียนด้วยวิธีการสังเกต สอบถาม ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด
 ในบางบทเรียน ครูทดสอบจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อสะสมคะแนนไว้ประเมินการผ่านจุดประสงค์การ
 เรียนรู้ในสมุดประจำชั้น (ป.02-2) ครูส่วนใหญ่วัดจุดประสงค์การเรียนรู้ตอนใกล้ปิดภาคเรียน การ
 ทดสอบปลายภาคเรียน/ปลายปี ดำเนินการสอบตามระเบียบการประเมินผลฯ ลักษณะของข้อสอบ
 ส่วนมากวัดพฤติกรรมความรู้ ความจำ คุณภาพของเครื่องมือวัดผลโดยภาพรวมมีความตรง (Validity)
 และความเที่ยง (Reliability) ต่ำ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ไม่ว่าวิธีใดครูนำผลการ
 ประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนน้อย การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนใช้เกณฑ์เพื่อพิจารณา
 ตัดสิน 3 เกณฑ์ ได้แก่ เวลาเรียน การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และผลการทดสอบปลายปี ซึ่งพบว่า
 ครูลงบันทึกเวลาเรียนของนักเรียนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ผลการวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ไม่
 ครอบคลุมพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยและจิตพิสัย ส่วนผลการสอบปลายปี ครูปรับคะแนนของนักเรียน
 ที่เรียนอ่อนบางคนให้ถึงเกณฑ์เพื่อให้ นักเรียนทุกคน ได้เลื่อนชั้นเรียนและเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่
 6 ผลการวิเคราะห์ พบว่า กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนของโรงเรียนบ้านห้วยแก้วสอดคล้อง
 กับแนวทางการประเมินผล ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาค่อนข้างน้อย เพราะครูส่วนใหญ่ขาดความรู้
 ความเข้าใจการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินตามสภาพจริงการบริหารงานวิชาการ
 เน้นความถูกต้องตามระเบียบทางราชการมากกว่าผลที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ปัญหาและอุปสรรค
 ทางด้านการวัดและประเมินผลการเรียนพบว่า ครูในโรงเรียนมีปริมาณงานในความรับผิดชอบมาก ทั้ง
 งานด้านการสอนและงานตามผู้บังคับบัญชามอบหมาย ทำให้ครูมีเวลาและความพร้อมน้อยในการ
 เตรียมการสอน การวัดผลประเมินผล การสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนซ่อม ในขณะเดียวกัน พบว่า
 นักเรียนร้อยละ 40 มีพื้นฐานความรู้ต่ำกว่าระดับชั้นเรียน นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเองและ
 แรงจูงใจในการเรียน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ฐานะยากจน ให้ความ

สนใจ ติดตามการเรียนของลูกหลานค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการบริหารและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้กระบวนการวัด และประเมินผลการเรียนของโรงเรียนห้วยแก้วเป็นปัญหาและไม่มีประสิทธิภาพ ความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการประเมินผลที่กำหนดไว้ในระเบียบการประเมินผลการเรียน ที่กำลังใช้อยู่ แต่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่ให้นักเรียนเรียนอ่อน คุณภาพผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำได้เลื่อนชั้นทุกคน

แก้วตา ฉัตรนุสรณ์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการวัดและประเมินผล พบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการวัดผลภาคทฤษฎี คือ แบบทดสอบแบบเลือกตอบ สำหรับการวัดผลภาคปฏิบัติ ใช้แบบบันทึกกิจกรรมและคุณภาพของผลงาน การวัดด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใช้แบบสังเกตและการวัดความรู้ความสามารถของนักเรียน ส่วนใหญ่วัดระดับการนำไปใช้ การประเมินผลการเรียนจะทำภายหลังสิ้นสุดการสอนเพื่อใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและตัดสินผลการเรียนของนักเรียน สำหรับการตัดสินผลการเรียนใช้ทั้งแบบอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์ และพบว่าอาจารย์ผู้สอนมีปัญหาการวัดและประเมินผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและอาจารย์ผู้สอนที่มีเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอนและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน จะมีปัญหาของการวัดและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า อาจารย์ผู้สอนมีปัญหาของการวัดและประเมินผลโดยพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติ อาจารย์ที่มีเพศต่างกันและสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีปัญหาในการวัดและประเมินผลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเครื่องมือและบริการจากหน่วยงาน ไม่พบความแตกต่าง

ไพศาล คงภิรมย์ชั้น (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากทำการประเมินก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบ การประเมินระหว่างเรียน ครูส่วนมากใช้วิธีการประเมินด้วยการถามตอบระหว่างการทำกิจกรรมการเรียน การมอบหมายภาระงานให้นักเรียนทำเป็นรายบุคคล ให้ผู้เรียนแสดง สาทิต และปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด การปฏิบัติจากสถานการณ์ที่เป็นจริง การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ส่วนวิธีการประเมินที่ครูใช้น้อย ได้แก่ การทำโครงการรายบุคคล ส่วนการประเมินหลังเรียนครูส่วนมากใช้แบบทดสอบในการประเมิน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูมีสภาพปัญหาในการประเมินผลในด้านการประเมินผลการเรียนกลุ่ม

สาระ แนวทางในการปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียน และการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และครูมีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการสร้างเครื่องมือและการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้และในด้านความช่วยเหลือในการประเมินผลการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการในด้านแนวปฏิบัติและวิธีการในการประเมินผลการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ทัศนีย์ สิงหวงศ์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ก่อนดำเนินการพัฒนาครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย มีความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงค่อนข้างน้อย ไม่มีการปฏิบัติเป็นรูปธรรม หลังการดำเนินการพัฒนา โดยใช้การศึกษา ค้นคว้าด้วยตัวเอง การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน ดำเนินการ 2 วงรอบ พบว่า ปัจจุบันครูมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเพิ่มขึ้น แต่ยังมีปัญหาในการพัฒนาครูในครั้งนี้ คือ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 3 คนยังขาดความชัดเจนอย่างถ่องแท้ ในการนำวิธีการประเมินตามสภาพจริง 2 วิธี ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถที่เป็นจริง และการใช้แฟ้มสะสมงาน ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างจำกัด มีภาระงานมากและครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ซึ่งการพัฒนาครูในครั้งนี้ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาทุกคนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยวิธีการประเมินตามสภาพจริงมากขึ้น โดยสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและสามารถประเมินพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างเที่ยงตรงตามสภาพที่แท้จริง รวมทั้งทำให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน

ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน ช่วยให้ผู้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ได้ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง ซึ่งควรส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหาที่ยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดกับครูในการพัฒนาครั้งต่อไป

สมภูมิ อัจฉริยพรหม (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง โรงเรียนชุมชนบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม

จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหา ก่อนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง โรงเรียนชุมชนบ้านเหลื่อม ขาดความรู้ความเข้าใจและไม่สามารถจะทำการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงควบคู่กัน ไปด้วยกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ เนื่องจากการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาทั้ง 5 กลยุทธ์ คือ การมอบหมายให้ศึกษา เอกสาร การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การมอบหมายให้ปฏิบัติ และการนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน ผลปรากฏว่า ผลการทดสอบก่อน-หลัง การศึกษาเอกสาร ได้คะแนนก่อนการศึกษาเอกสารเฉลี่ยร้อยละ 49.00 หลังการศึกษาเอกสารแล้ว ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61.00 มีคะแนนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 12.00 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบก่อนการประชุมปฏิบัติการ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.00 และหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 63.00 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.00 จากคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบทั้งสองครั้งสรุปได้ว่าครูมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น แต่ยังมีกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียน บางกิจกรรมที่ยังไม่เข้าใจ จึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ผลของการดำเนินการตามกลยุทธ์ ปรากฏว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการปฏิบัติได้ถูกต้องและมั่นใจยิ่งขึ้น โดยสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การมอบหมายให้ศึกษาเอกสาร การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การมอบหมายให้ปฏิบัติ และการนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน ทำให้บรรลุเป้าหมาย คือ บุคลากรครูมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานในชั้นเรียนได้อย่างมีความมั่นใจ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ของครูมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อับดุลฮามิด จะปะเกีย (2547) กล่าวถึงปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี เกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ซึ่งทางโรงเรียนประสบปัญหาการจัดทำหลักสูตรค่อนข้างมาก มีปัญหาทั้งด้านความไม่ชัดเจนของโครงสร้างหลักสูตร ความไม่เข้าใจในการจัดทำสาระหลักสูตร และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง การวัดและประเมินผล เนื่องจากทุกโรงเรียนต้องจัดทำหลักเกณฑ์การวัดผลประเมินผลเป็นของโรงเรียนเอง สำหรับใช้ในการประเมินผลตามสภาพจริงของแต่ละโรงเรียน และในส่วนของข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพตามความคิดเห็นของครู มีการเสนอแนะว่าควรให้มีการประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

นันทพงศ์ พรหมขาม (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า สถานศึกษามีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบการดำเนินงาน ด้านการประเมินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และด้านการประเมินการอ่านคิด วิเคราะห์และเขียน โดยรวมและรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และพบว่าปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพราะยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและประเมินผลการเรียน และการวัดและประเมินผลการเรียน ไม่สอดคล้องตามสภาพที่แท้จริง และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา จะต้องได้รับการฝึกอบรม เกี่ยวกับการดำเนินงานวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อให้เข้าใจระบบการประเมินที่ตรงกัน เน้นการประเมินผลจากสภาพที่แท้จริง

เฉลิมพล และชน (2549: 111-113) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง ตามความเห็นของครู พบว่า ด้านการวัดผลและการประเมินผล ครูสอนอิสลามศึกษาเห็นว่าสภาพการดำเนินการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 รายการ และอยู่ในระดับปานกลาง 16 รายการ 2) สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามความเห็นของนักเรียน ด้านการวัดผลและการประเมินผล นักเรียนเห็นว่าสภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 8 รายการ และปานกลาง 2 รายการ และ 3) สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามความเห็นของผู้บริหาร ด้านการวัดผลและประเมินผล มีการวัดประเมินผลเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งมีการส่งเสริมการวัดผลและประเมินผลโดยมีการประชุมแลกเปลี่ยนกันระหว่างครูผู้สอน รวมถึงมีการจัดอบรมแนะนำการวัดผลและการประเมินผลให้กับครูด้วยสำหรับการติดตามการวัดประเมินผลก็จะมอบหมายให้ฝ่ายวัดและประเมินผลรับผิดชอบ

โดยจุดมุ่งหมายสำคัญของการวัดประเมินผลเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อการเลื่อนชั้นของผู้เรียน อีกทั้งผู้บริหารส่วนใหญ่จะส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย มีวิธีการต่างๆ เข้ามาใช้วัดและประเมินผล